

Kvalitetsredovisning för 2009 Uppsala kommun

Förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola,
skolbarnsomsorg, gymnasieskola,
gymnasiesärskola, vuxenutbildning, sfi och särvox

Reviderad 16 juni 2010

Innehållsförteckning

Grundfakta om Uppsala kommun	3
Förskola.....	4
Grundskola	21
Obligatorisk särskola.....	39
Skolbarnsomsorg.....	42
Gymnasieskola	45
Frivillig särskola.....	55
Kommunal vuxenutbildning, sfi och särvux	59

GRUNDFAKTA OM UPPSALA KOMMUN

Uppsala kommun hade i december 2009 ca 194 700 invånare. Kommunen är en av de snabbast växande i landet. Antalet barn och ungdomar under 18 år är ca 38 900. Medelåldern i kommunen är 38,5 år jämfört med 41,0 år i riket. Av befolkningen har ca 39 000 utländsk bakgrund.

Universiteten sätter prägel på Uppsala kommun. Befolkningen tillhör den mest välutbildade i riket. Andelen förvärvsarbete i den offentliga sektorn är bland de högsta i landet. Arbetslösheten är bland de lägsta i riket.

Antalet barn i förskoleåldern i Uppsala har fortsatt att öka. 86,3 procent av barnen i åldern 1-5 år är placerade i förskola eller familjehem. Av dessa går nästan 27 procent i enskilda förskolor. Grundskolans elevantal sjunker. Andelen elever i fristående grundskolor var 13,4 procent 2009. Gymnasieskolans platsbehov har ökat för varje år fram till år 2009. Andelen elever i fristående gymnasieskolor var 21 procent. 53 procent av vuxenutbildningen bedrevs av externa producenter och resten i kommunal regi under 2009.

Uppsala kommuns verksamheter är under kommunfullmäktige och kommunstyrelse organiserade genom uppdragsnämnder och produktionsnämnder. För den politiska styrningen av de pedagogiska verksamheterna ansvarar barn- och ungdomsnämnden (förskola, förskoleklass, skolbarnsomsorg, grundskola och obligatorisk sarskola) och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden (gymnasieskola, frivillig sarskola och vuxenutbildning). Styrningen sker genom uppdrag från uppdragsnämnderna till den kommunala producenten. När det gäller vuxenutbildningen finns också externa producenter av den kommunala verksamheten. Kommunen kvalitetssäkrar nationella mål och kommunala prioriteringar genom uppföljning. Nämnderna vidareutvecklar kontinuerligt system för uppföljning. Resultaten analyseras utifrån givna målsättningar och ger underlag för fortsatt utveckling.

FÖRSKOLA

Förskolans organisation

I oktober 2009 hade 9 594 barn plats på förskola eller i familjedaghem, kommunal och enskild. Därutöver finansierar kommunen omsorg i form av familjenätverk och vårdnadsbidrag. För övriga barn 0 – 5 år finns öppna förskolor. Sju öppna förskolor i fem geografiska områden använder ett familjecentrerat arbetssätt och samarbetar med individ och familjeomsorgens Råd och stöd samt landstinget. Andelen inskrivna barn 1-5 år har minskat något. Huvudsakligen den kommunala verksamheten följs upp i denna redovisning.

Förskoleverksamhet och övrig skattefinansierad omsorg

Kommunal förskola	Enskild förskola	Kommunalt familjedaghem	Enskilt familjedaghem	Enskilt flerfam	Familjenätverk	Vårdnadsbidrag	Kommunal öppen förskola	Enskild öppen förskola
96 (98) förskolor	81 (80) förskolor	73(78) dagbarnv.	25 (20) dagbarnv.	2 (2) dagbarnv.	10 (10) vårdare	244 familjer	7 (7) förskolor	4 (4) förskolor
6 611 (6470) barn	2 435 (2 302) barn	389 (410) barn	144 (126) barn	15 (14) barn	13 (29) barn	249 (143) barn	2 056 barn 0 - 5 år utan barnomsorg	
Resursenheten 358 barn (330)								
Modersmålsenheten 1 220 barn (1 276)								

Källa SCB och Extens oktober 2009, siffror inom parentes oktober 2008.

Gulmarkerat behandlas i kvalitetsredovisningen. Grönmarkerat behandlas delvis i kvalitetsredovisningen.

%	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Andel inskrivna barn 1-5 år	77	80	79	81	82	80	81	80	84	85	82
därav förskola	66	70	70	73	74	74	75	74	79	80	78
därav familjedaghem	11	10	9	8	8	6	6	6	6	5	5

Källa: Skolverket Uppgifterna gäller oktober respektive år.

Den kommunala förskolans organisation

Den kommunala verksamheten leds av tre områdeschefer, som har ansvar för varsitt geografiskt område. Direkt underställda områdescheferna finns förskolechefer ansvarar för mellan sex och tolv förskoleavdelningar samt familjedaghem. Från och med februari 2010 leds den kommunala förskolan av en verksamhetschef och tre områdeschefer. De öppna förskolorna leds av en chef. För barn i behov av särskilt stöd ger resursenheten samtliga kommunala såväl som enskilda förskolor och familjedaghem stöd. Modersmålsenheten ger modersmålsstöd till barn i kommunal och enskild verksamhet.

Barn- och ungdomsnämnden ger årligen den kommunala verksamheten ekonomiska ramar, ger och följer upp uppdrag samt ansvarar för att upprätta kommunens kvalitetsredovisning.

Förskolans mål inför 2009

Inom ramen för förskolans läroplan och skollagen har Barn- och ungdomsnämnden gjort följande prioriteringar för 2009.¹

¹ Övriga mål för förskoleverksamhet som ej direkt berör kvaliteten i verksamheterna finns i nämndens verksamhetsberättelse

- Skolverkets allmänna råd om barngruppsstorlek och personaltäthet ska vara vägledande för förskoleverksamheten.
- Samtliga förskolor ska ha likvärdiga villkor.
- Alla förskolor ska ha ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsystem utifrån läroplanens mål.
- Förskolan ska erbjuda en god kvalitet. Barn i behov av särskilt stöd samt barn med annat modersmål än svenska ska särskilt uppmärksammas.
- Förskolans vardag ska vara en stödjande fysisk, psykisk och social miljö för hälsa och utveckling och ska särskilt uppmärksamma barns kostvanor och behov av fysisk aktivitet.

Förutsättningar för verksamhetens måluppfyllelse

	2005	2006	2007	2008	2009
Förskola					
Barn per årsarbetare totalt	5,2	5,3	5,6	5,8	5,7
enskild	6	5,2	5,6	5,9	5,4
kommunal	5	5,3	5,6	5,8	5,9
Gruppstorlek total ¹⁾	16,6	15,9	16,7	16,7	17,9
Andel årsarb. med högskoleutb.	49	51	52	53	56
enskild	39	42	47	46	50
kommunal	52	54	54	56	57
Familjedaghem					
Barn per anställd	5,3	5,6	5,6	5,4	5,1

Källa SCB och intern statistik

1) SCB:s statistik redovisar en ökning av antal barn per avdelning beroende på att allt fler förskolor inte längre rapporterar statistiken utifrån avdelningsbegreppet.

Barngruppsstorlekar och personaltäthet

Kommunfullmäktiges tilldelning per barn 1- 5 år har följt den allmänna kostnadsutvecklingen. Lokalkostanden per plats fortsätter att öka utöver den allmänna kostnadsutvecklingen på grund av att förskolan byggs ut och kostnaderna för de nya lokalerna är högre än den genomsnittliga. Detta har medfört att antalet barn per årsarbetare i de kommunala förskolorna ökat med cirka arton procent mellan 2005 och 2009. Vistelsetid och ålderssammansättning har varit relativt stabilt under tidsperioden.

Den genomsnittliga gruppstorleken i Uppsalas kommunala förskolor var 17 barn 2008. För 2009 finns ingen adekvat uppgift. Många kommunala förskolor använder inte längre avdelningsbegreppet i sin registrering, på grund av att verksamheten organiseras på annat sätt. Enligt Skolverkets allmänna råd nämns fem barn per pedagog som en lämplig personaltäthet. Barnens ålder, vistelsetid, behov av särskilt stöd, socioekonomiska bakgrund samt förskolans kompetens avgör vilken personaltäthet som behövs för att tillgodose barnens behov. Några förskolor beskriver att de under året omgrupperat barnen för att de barn som bäst behöver ska få vistas i en mindre grupp. Samtidigt beskriver de att inte alla barn som behöver en mindre grupp eller en extra resurs kan få det inom de givna ramarna. Kommunens resursstyrning utifrån barnens ålder och socioekonomiska bakgrund ger möjlighet till anpassning i enlighet med Skolverkets råd.

Hur förskolan organiseras har också betydelse för i vilken mån barnens behov kan tillgodoses. I de kommunala förskolorna har det nu i stort sett slagit igenom att man organiserar sig för att

skapa mindre grupper inom avdelningarna. De flesta förskolor har skapat ansvarsgrupper där alla pedagoger har ansvar för varsin liten grupp barn, samtidigt som ett gemensamt ansvar för hela avdelningen tas.

Modersmålsstöd

	Barn med annat modersmål	Önskar modersmåls-stöd	Får modersmåls-stöd	Andel som får stöd av de som har annat modermål	Andel som får stöd av de som önskar
okt-08	1 870	1 650	1 276	68%	77%
dec-09	1 946	1 733	1 220	63%	70%

Modersmålsstödet syftar till att främja både barnets språk- och identitetsutveckling.

Resultat och måluppfyllelse i relation till nationella mål

Denna redovisning beskriver processer och resultat på tre nivåer.

- Barn- och ungdomsnämndens styrning av verksamheten.

Hur styrningens utformning främjar måluppfyllelsen beskrivs analyseras och bedöms.

- Den kommunala förskolans lednings åtgärder för utveckling

Ledningens prioriteringar och åtgärder för förbättring refereras från ledningens egen kvalitetsredovisning.²

- De kommunala förskolornas verksamhet

Andel av förskolorna som i sina kvalitetsredovisningar bedöms beskriva ett systematiskt kvalitetsarbete inom ett antal centrala områden, ledningens bedömning av måluppfyllelsen samt resultat av barnenkät, föräldraenkät och förskolechefsenkät.³

Barn- och ungdomsnämndens styrning av verksamheten

Resursstyrning för likvärdiga villkor och effektivitet

Ersättning per barn sker utifrån barnens ålder, vistelsetid och socioekonomiska bakgrund. Ersättningen kompletteras med särskilt stöd som kan sökas hos resursenheten. Full kompensation ges för lokalkostnader liksom ersättning för längre öppethållande per dag. Ersättning per inskrivet barn syftar till effektivt resursutnyttjande. Extraersättning vid vårsäsongens ökade efterfrågan syftar till full behovstäckning.

Analys och bedömning

Full kompensation för lokalkostnaderna främjar inte effektivt lokalutnyttjande. Problemet är begränsat då förskolorna har incitament att fylla lokalerna genom att ersättningen ges per placerat barn och efterfrågan på förskoleplatser ökar de närmaste åren. Från och med 2010 gäller *Lagen om offentliga bidrag på lika villkor*. Det innebär att lokalersättningen kommer att ingå med samma belopp i grundbidrag oavsett faktiska lokalkostnader. Det kommer att främja ett effektivare lokalutnyttjande, men riskerar att samtidigt leda till olika förutsättningar för förskolorna.

² Kvalitetsredovisning, Förskoleverksamheten, ledningens bedömning 2009 <http://www.uppsala.se/sv/Utbildningbarnomsorg/Forskola-och-barnomsorg/Kvalitet-i-forskolan/>

³ Förskolornas redovisningar återfinns på respektive förskolas hemsida, som nås via www.uppsala.se. Rapporten Föräldraenkät 2009 finns på <http://www.uppsala.se/sv/Utbildningbarnomsorg/Forskola-och-barnomsorg/Kvalitet-i-forskolan/>

Mål och uppdrag

Åtaganden formuleras av pedagogerna på varje förskola. Dessa åtaganden är en del i förskolornas kvalitetsredovisningar och har blivit en integrerad del i förskolornas utvecklingsarbete. Inom förskolorna är det väl förankrat att utgå från läroplanens mål när verksamheten planeras.

Nämnden styr genom uppdrag och effektmål⁴. Ett effektmål ska vara så utformat att det ska vara möjligt för uppdragstagaren att påverka att målet uppnås och det ska vara realistiskt att uppnå målet till angiven tid. Dessutom ska det främja måluppfyllelsen i ett helhetsperspektiv.

Analys och bedömning

Vad som fastslås som effektmål respektive uppdrag har skiftat mellan åren. Men det finns en stabilitet i vad som prioriteras. Uppföljning inom förskolornas samtliga målområden ser ut att ha mer styrande effekt än de för året givna effektmålen.

Uppföljning genom föräldraenkät

Föräldraenkäten utgår från förskolornas läroplan. Den genomfördes för tredje gången hösten 2009. Resultaten visar föräldrarnas uppfattning av sitt barns förskola i relation till föräldrarnas förväntningar. Övergripande resultat av enkäten har redovisats i en egen rapport.

Analys och bedömning

Föräldraenkäten är ett väl inarbetat uppföljningsverktyg, som används av alla nivåer för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring. Av förskolechefsenkäten framgår att många förskolor särskilt utvecklat och i många fall lägger ner stort arbete på information till föräldrarna. Detta kan vara en effekt av enkätens ökade betydelse. Dels är föräldrarna oftare mindre nöjda just med informationen och dels är information från förskolan om verksamheten en förutsättning för föräldrarnas svar. Det krävs hög kompetens hos förskolorna att prioritera vilka förväntningar hos föräldrarna som särskilt ska tillmötesgå. Det är också viktigt att resultaten inte får en oproportionerligt stor betydelse för förskolornas marknadsföring så att höga resultat på enkäten blir ett självändamål.

Uppföljning genom barnenkät

Från och med 2009 ska samtliga förskolor, såväl kommunala som enskilda, årligen låta femåringarna besvara barnenkäten tillsammans med en förälder⁵. Resultat har inrapporterats av 117 förskolor. Den slutgiltiga enkäten har tolv frågor med tre svarsalternativ, ett glatt, ett neutralt och ett ledset ansikte. Även barnens kommentarer till sina svar noteras.

Analys och bedömning

Barnenkäten innebär att barnens egna perspektiv lyfts fram, i läroplanens och barnkonventionens anda. Enligt förskolechefsenkäten genomför hälften av förskolorna en dialog med barnen om resultatet av enkäten. Det bidrar till barnens delaktighet och inflytande. Enligt ledningens bedömning behöver förskolorna använda fler mått på resultat för barnen. Här kan barnenkäten vara ett bidrag.

⁴ Effektmål och uppdrag för 2008, 2009 och 2010, se respektive uppdragsplan på <http://www.uppsala.se/Kommunpolitik/Kommunens-organisation/Namnder/Barn--och-ungdomsnamnden>

⁵ Barnenkäten samt information om den finns på <http://www.uppsala.se/sv/Utbildningbarnomsorg/Forskola-och-barnomsorg/Kvalitet-i-forskolan/>

Uppföljning genom förskolornas kvalitetsredovisningar

Endast kommunala verksamheter följs upp med kvalitetsredovisningar och det sker utifrån en mall som deras ledning tagit fram. Samtliga kommunala förskolor kommer från och med 2010 att arbeta utifrån Qualis som är en modell för kvalitetscertifiering.

Analys och bedömning

Kvalitetsredovisningarna är ett av flera sätt att skapa en bild av förskolornas kvalitet. Att skapa översiktliga bilder utifrån de kommunala förskolors kvalitetsredovisningar är tidskrävande. Jämförbarheten mellan förskolorna kommer att underlättas och förbättras genom införandet av Qualis.

Uppföljning genom förskolechefsenkäten

En webbenkät med givna svarsalternativ och med öppna frågor har tillställts samtliga chefer för såväl kommunala som enskilda förskolor. Tre fjärdedelar av cheferna besvarade enkäten. Enkäten upplevdes av en del som en belastning och för andra som ett tillfälle för reflektion och möjlighet att formulera sina erfarenheter och insikter. En rapport om det samlade resultatet ska tas fram.

Analys och bedömning

Genom att ställa specifika frågor till samtliga förskolechefer ges bland annat möjlighet att belysa frågor som berör områden som behöver utvecklas, belysa skillnader i lösningar där det är känt att en del har mycket framgångsrika lösningar samt att få fram faktaunderlag.

Uppföljning av förskolornas arbete med barnens språkutveckling

Den kommunala förskolan har på nämndens uppdrag 2008 tagit fram ett självvärderingsinstrument för att följa upp deras eget arbete med barnens språkutveckling. Instrumentet skulle introduceras 2009. Det har inte skett. I förskolornas kvalitetsredovisningar 2008 gavs exempel på att det finns en risk att man är mer uppmärksam på att göra en korrekt observation av barnets språkutveckling, än att använda resultatet för att anpassa verksamheten utifrån observationen. Detta ledde till att uppdraget om implementering ändrades till frivillig introduktion 2009. Inga förskolor har valt att börja använda instrumentet.

2009 har uppdrag getts om att ta fram ett instrument som visar barnens språkutveckling för att utvärdera effekten av språkutvecklingsarbetet. Modellen kommer att utprovas i början av 2010.

Analys och bedömning

I kommunens nya uppföljningsinstrument är det förskolans mål om kunskapsutveckling som uppmärksammas, men lärande och omsorg ska bilda en helhet i förskolan. För att skapa en helhet balanseras uppföljning av kunskapsutveckling med uppföljning av trygghet och med vilka förutsättningar barnen ges att utveckla en tydlig identitet och god självkänsla. Det finns ingen motsättning mellan de olika målen, tvärtom stärker de varandra. Men i den mån uppföljningen har en styrande effekt behöver balansen uppmärksammas.

Den kommunala förskolans lednings åtgärder för utveckling

Den kommunala förskolans ledning har arbetat för ökad måluppfyllelse genom ett antal åtgärder som utgår från tidigare års analyser av verksamhetens behov, de utvecklingsområden

som identifierades i 2008 års kvalitetsredovisning samt av ledningens kunskaper om kommande utvecklingsbehov.

Kvalitetscertifiering

Under 2009 introducerades kvalitetssystemet Oualis för alla förskolechefer. Sju förskolor certifierades. Planen är att samtliga förskolor ska vara certifierade enligt Oualis under den närmaste treårsperioden. Kvalitetssystemet, som är en certifieringsmodell involverar medarbetare, chefer, föräldrar och barn. Fokus ligger på helheten, hur alla inblandade tolkar och kommunicerar kvaliteten.

Tydligare roller och uppdrag

En översyn av ledningsorganisationen har påbörjats under året. Tydligare roller och ansvar för förskollärare och barnskötare har inte åtgärdats under året, eftersom det i förslaget till ny skollag och reviderad läroplan finns med förtydliganden av yrkesrollerna.

Synvända

Alla barn ska ha möjlighet att lyckas. En del barn är i behov av särskilt stöd, varaktigt eller tillfälligt och förskoleverksamhetens innehåll och arbetsformer ska utformas så att varje barn upplever sin förskolevistelse som rolig och lärorik. Ett arbete har påbörjats under året där förskolecheferna har getts kompetensutveckling. En ökad medvetenhet har utvecklats om att det är pedagogernas arbetssätt som ska fokuseras.

Stärkt grundkompetens

Sammanlagt 130 förskollärare, varav 66 under 2009, har gått kursen *Små barns matematik* för att möta förslaget till ny läroplan, där matematik är ett prioriterat område. Ett språkutvecklande arbetssätt enligt Veli Tuomelas språkprinciper fortsätter. Det stöds av språkansvariga på förskolorna och sker via språknätverk. Inom förskolelyftet har 49 medarbetare, flertalet barnskötare, påbörjat utbildningar i språk, matematik och pedagogisk utvärdering.

Pedagogisk dokumentation

Portfolio är ett sätt att synliggöra verksamheten och barnens lärande genom dokumentation, reflektion och samtal. Läroplan och kvalitetstänkande kopplas ihop. Metoden kräver delaktighet och dialog mellan personal, barn och föräldrar. Inspirationsdagar och efterföljande workshops om portfolio har genomförts. Ett utvecklingsarbete pågår.

De kommunala förskolornas verksamhet

Förskolornas kvalitetsredovisningar

Sammanställningen bygger på 78 kommunala förskolors kvalitetsredovisningar som lämnades in i november 2009. De åtta förskolor som utmanades⁶ under 2009 har kvalitetscertifierats. De har inte gjort någon kvalitetsredovisning. Därutöver är det en förskola som inte har lämnat in en redovisning.

Uppdragskontoret har läst och bedömt varje målområde för sig. Bedömningen gäller i vilken mån förskolan redovisar ett systematiskt kvalitetsarbete. Bedömningen gäller alltså inte

⁶ Utmaning innebär att en extern aktör till kommunen meddelat att den önskar bedriva en viss kommunal verksamhet. Sedan avgör nämnden om upphandling ska genomföras.

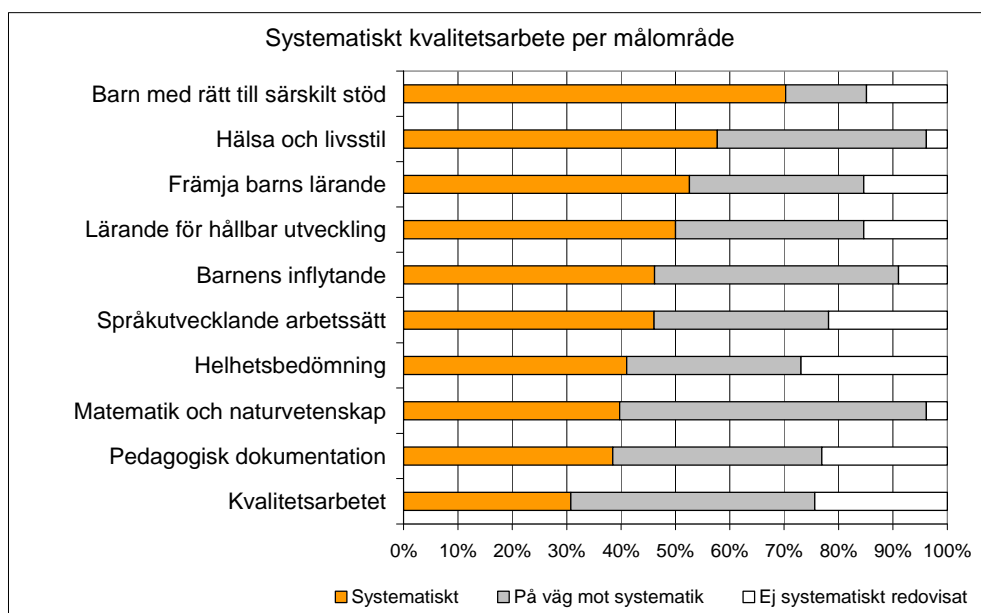
graden av måluppfyllelse, utan i vilken mån förskolan beskriver att de arbetar systematiskt för att öka måluppfyllelsen.

Ledningen för förskoleverksamheten har för varje målområde analyserat och bedömt måluppfyllelsen.⁷ För varje målområde har beskrivningarna bedömts i en tregradig skala.

Förskolan har ett systematiskt kvalitetsarbete: Kvalitetsarbetet inom målområdet bedöms ske systematiskt när ett tydligt (uppföljningsbart) mål är satt, någon typ av resultat för barnen är beskriven (eller om målet är satt att personalen ska arbeta på ett visst sätt för att nå resultat hos barnen, samt att det resultatet följts upp). Åtgärder för utveckling 2010 beskrivs och bygger på en analys av varför resultaten blev som de blev. En bedömning görs av hur bra resultaten var.

Förskolan är på gång att skapa ett systematiskt kvalitetsarbete: Förskolan är på gång och visar en tydlig ambition att skapa ett systematiskt kvalitetsarbete men lever inte upp till alla ovanstående kriterier.

Förskolan saknar ett systematiskt kvalitetsarbete: Inget systematiskt kvalitetsarbete beskrivs och inget står om hur man ska gå tillväga för att uppnå det.

Kvalitetsarbete

Ett systematiskt kvalitetsarbete innebär att det bedrivs efter en medveten idé och att de resultat som utmärker arbetet används för att vidareutveckla verksamheten. Att barnens åsikter ses som värdefulla och att arbete riktas in på att ta reda på deras bild av verksamheten. En kritisk analys av kvalitetsarbetet framgår t.ex. när förskolan resonerar kring för- och nackdelar med olika former av kvalitetsarbete.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 31% På väg mot systematik 45% Ej systematiskt 24%

⁷ Ledningens bedömning 2009.

Förskolorna har bland annat arbetat efter ett årshjul för kvalitetsarbete där det tydligt systematiseras och i kvalitetsarbetsgrupper som strukturerar upp förskolans kvalitetsarbete. Genom enkäter, barnbarometer och barnintervjuer har barnens tankar kring verksamheten utvärderats.

”Vi har forum för att gemensamt diskutera målen som är formulerade i vårt åtagande. Utifrån BRUK⁸ och Kvalitetsredovisningen 2008 har vi arbetat fram ett årshjul för att tydliggöra vårt kvalitetsarbete. Vi har strategier för hur vi ska utvärdera och följa upp olika områden av verksamheten. Vi gör det månadsvis i våra arbetslag, detta arbete sammanställs av förskolans kvalitetsgrupp inför arbetet med nästa kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningen används av förskolans personal som grund för diskussion om utveckling och förbättring av verksamheten på arbetsplatsträffar och på enhetsmöten.”

Förskolans lednings analys och bedömning

De flesta förskolor har skapat goda förutsättningar för sitt kvalitetsarbete. Många anger att de har en kontinuitet i arbetet. En hel del säger sig dock fortfarande sakna det. Kvalitetsarbete förutsätter alla medarbetares delaktighet i processen och att alla känner sig införstådda med kvalitetsbegreppet. Medarbetarna är delaktiga men i varierande omfattning. Kvalitetsarbetet är dock allas angelägenhet. Barn och föräldrar inbjuds att delta. Alla har inte hittat former och metoder för att involvera barnen i kvalitetsarbetet. Andra har svårt att nå föräldrarna med de gängse metoder som beskrivs.

Resultaten är till stor del tillfredsställande. Barn och föräldrar måste dock göras mer delaktiga. Införande av Qualis kommer att medföra att alla medarbetare blir delaktiga.

Främja barns lärande

Ett systematiskt arbete med barnens lärandemiljö framgår då förskolan resonerar om vilka möjligheter och begränsningar det finns i lärmiljön och hur den kan utnyttjas på bästa sätt för att nå positiva effekter hos barnen.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 50% På väg mot systematik 35% Ej systematiskt 15%
--

Förskolorna har inom detta område utförligt beskrivit vilka fysiska förutsättningar de har för sin verksamhet i form av lokaler och möjligheter till utomhus aktiviteter. Redogörelser för vilka pedagogiska tankar som styr verksamheten är också vanliga.

”Genom att vi har vistats mycket i naturen har vi uppmuntrat barnen att hitta frågeställningar att arbeta med, ex skogsduvor och änder, varför löven ändrar färg på hösten.

I vår ateljé har vi målat och skapat och barnens intresse för konst har väckts, vilket resulterade i en vårsalong där föräldrarna bjöds in. Vårterminen avslutas med en teaterföreställning med stor publik, där barnen i samråd med oss väljer tema och roller. Vi har så mycket som möjligt använt vår utemiljö när vi har arbetat med barnen i våra lärgrupper. Många av våra aktiviteter har vi kunnat förlägga utomhus. Gården och närmiljön har stimulerat barnens fantasi och väckt intressanta frågeställningar. Vi har givit barnen tid till att reflektera över vad de ser och upplever i naturen. Vi ser att barnen använder sin fantasi mer när de befinner sig i naturen ex barnens fantiserande kring olika svampar, vad kan den här svampen heta? ; mossvamp, stensvamp, kottsvamp och trädsvamp.”

⁸ BRUK är ett verktyg för självskattning av kvaliteten i samtliga läroplansstyrda verksamhetsformer. Självskattningen görs med hjälp av indikatorer som är framtagna med utgångspunkt i nationella styrdokument.

Förskolans lednings analys och bedömning

Det är mycket positivt att många bedömningar riktar sig mot arbetssätten. Det är ojämn kvalitet i bedömningen av vad som främjar barns lärande och av vad som är viktigt i lärandemiljön.

Pedagogisk dokumentation

Systematiskt kvalitetsarbete med pedagogisk dokumentation innebär att det finns ett tydligt mål, kunskap om hur den pedagogiska dokumentationen kan påverka verksamheten och att i analysen av den pedagogiska dokumentationen se effekter på verksamheten och på barnen.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 38% På väg mot systematik 38% Ej systematiskt 23%
--

Många förskolor arbetar med portfolio för att synliggöra barnets utveckling för barnet och dess föräldrar. Olika former av dekorerad av förskolan med hjälp av det barnet har skapat och olika former av loggböcker är också vanliga inslag. ”Foton och annan dokumentation t ex barnens målningar, teckningar, barnens kommentarer mm från olika aktiviteter visas upp på väggar och kopplas till läroplanens mål så att föräldrar och barn kan se och prata om hur vardagen ser ut med hjälp av dokumentationen. En stor del av barnets utveckling och lärande dokumenteras i barnens portfoliopärmar som även används med barnen och som underlag i utvecklingssamtalen. Barnets utveckling och lärande har blivit mer synlig för barn, föräldrar och pedagoger.”

Förskolans lednings analys och bedömning

Strategiska insatser under året kring Portfolio har givit resultat. I beskrivningarna blandas ofta målformuleringar med åtgärder, arbetssätt och åtaganden. Arbetet behöver fortsätta att utvecklas.

Språkutvecklande arbetssätt

Ett strukturerat och medvetet arbete visar sig när förskolan redogör för varför de arbetar på ett visst sätt och resonerar kring vilka effekter detta arbetssätt har på barnen. En kritisk analys framgår t.ex. när förskolan resonerar kring för och nackdelar med det språkutvecklingsarbete som bedrivs.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 46% På väg mot systematik 32% Ej systematiskt 22%
--

Många beskriver hur högläsning och vardagssituationer används för att stödja och stimulera barnens språk, t. ex vid temaaktiviteter, matsituationer, påklädning och i leken. Att byta ut tomma ord och vara noga med att benämna saker och sätta ord på det som händer är också en del av det språkutvecklande arbetssättet på många förskolor. Det är stor variation mellan förskolorna i hur mycket modersmålspedagogerna integreras i verksamheten.

”Vi arbetar varje dag, vid varje kontakt mellan barn/vuxen, barn/barn, under hela barnens förskoledagsvistelse, medvetet med att utveckla barnens språk. Detta gör vi bl. a genom att samtala tillsammans med barnen hela dagen, om vad som görs och vad som händer, vi benämner allt vi ser t.ex. kroppsdelar, färger, olika saker mm. Vi läser sagor, lyssnar på band, sjunger, rimmar och lär in ramsor. Vi utvecklar ett intresse för det skrivna språket genom att ha lappar på föremål eller platser som benämner vad saken heter t.ex. en lapp som det står vägg på som sitter på väggen.

Barnen tittar gärna i böcker och tycker om att lyssna på sagor. De äldre rimmar ramsor och sjunger självmant och de berättar även gåtor och egna sagor och historier. De känner igen vissa ord och bokstäver. Vi pratar mycket med barnen i alla vardagssituationer och benämner

saker vid bl.a. alla rutinsituationer som påklädning, blöjbyten, dukning mm. Vi använder oss av välkända och mysiga sånger för att få barnen att sjunga med. Vi använder rörelsesånger där barnen får medvetenhet om vad de olika kroppsdelarna heter etc. Eftersom vi är medvetna om vikten av att benämna/sätta ord på allt i vardagen ger vi barnen ett bredare ordförråd och en bättre ordförståelse.”

Modersmål

Flera förskolor arbetar utifrån läroplanens skrivningar om att barns utveckling av flera språk förstärker progressionen av lärandet av det svenska språket och att modersmålet har betydelse för barnets identitetsutveckling. Många förskolor arbetar därför för att göra modersmålsstödet till en mer naturlig del av verksamheten. Detta gör de genom att t.ex. göra fler barn delaktiga i modersmålspedagogernas aktiviteter, ha samtal tillsammans med modersmålspedagogen där de delger varandra aktuella teman och gör upp en plan för samarbete samt kommer överens om hur kommunikationen med föräldrarna ska ske. För att uppmärksamma de tvåspråkiga barnen har flera förskolor bl.a. firat FN-dagen med att titta på jordgloben och måla flaggor.

- Att väcka lusten för språket, både att lyssna, tala, läsa och skriva.
- Att förskolan har ett väl fungerande samarbete med modersmålspedagogerna.
- Att barnen ska bli medvetna om olika kulturer och nationaliteter.
- Att vi alla ska bli nyfikna på våra likheter och olikheter och ta tillvara och uppskatta dessa.

Barnen använder språket genom tal, musik, bild, dans och att lyssna. Barnen lyssnar på vad andra har att säga, barn som vuxen, och låter alla tala till punkt. Modersmålspedagogerna är en naturlig del av förskolans verksamhet. Förskola och föräldrar uppmärksammar och lyfter fram barnens olika nationaldagar. I gruppen finns en tillåtande och trygg atmosfär vilket gör att barnens egna funderingar över likheter och olikheter öppnar upp till många diskussioner. Barnens olika nationaldagar görs till en spännande upplevelse genom flaggmålning, mat, musik och bild. Vi har utvecklat samarbetet mellan förskola och modersmålspedagoger genom att ha återkommande diskussioner och göra fler barnen delaktiga i modersmålspedagogernas aktiviteter.”

Förskolans lednings analys och bedömning

De utvecklingsinsatser som gjordes via språkprojektet under år 2008 och början av år 2009 har haft god effekt. Syftet var att sprida det språkutvecklande arbetssättet till samtliga förskolor. Flertalet anger dock att de behöver fortsätta att träna och lära sig mer om arbetssättet. Effekterna på barnen nämns oftare i kvalitetsredovisningarna än föregående år. Metoder för att systematiskt mäta effekterna av språkarbetet på barnens språkutveckling har ännu inte tagits fram.

Många förskolor konstaterar att medarbetarna har blivit mer medvetna om sin egen roll i barnens språkutveckling samt lyfter fram betydelsen av miljön, gruppstorlekar och val av arbetsmaterial. Behovet att ta del av ny forskning gällande barns allmänna språkutveckling har ökat.

Modersmålsstödet via modersmålspedagoger är bra, men samarbetet mellan förskolans pedagoger och modersmålspedagogerna brister. Drygt 60 procent av förskolorna anser att det är ett fortsatt utvecklingsområde. Det under 2009 påbörjade projektet *Kulturklang* nämns som en möjlighet att vidareutveckla samarbetet. Flerspråkig personal används inte till modersmålsstödet i den utsträckning som skulle kunna vara möjlig. Föräldrarna bör kunna involveras mer i barnens språkutveckling.

Kvaliteten i språkarbetet är genomgående god, men det är inte tillfredsställande att samarbetet mellanförskolans personal och modersmålspedagogerna fortfarande inte fungerar bra hos alla.

Formerna för att använda flerspråkig personal i modersmålsstödet måste utvecklas där så är möjligt.

Matematik och naturkunskap

Ett systematiskt arbete med matematik och naturvetenskap framgår när konkret uppsatta mål finns i förskoleverksamheten och när kunskap om hur ämnet kan påverka verksamheten är tydlig. I analyser av effekter av innehållet Ma/Na i verksamheten syns om barnen tagit det till sig eller inte.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 40% På väg mot systematik 56% Ej systematiskt 4%

Detta är ett utvecklingsområde inom förskolan där intresset är stigande. Kompetensen hos personalen skiftar när det gäller fortbildning eller val av inriktning i förskolläraryt utbildningen. Medvetenheten och kunskapen om lustfyllt lärande blir synlig i effekterna hos barnen. Flera verksamheter lyfter fram effekter hos barnen där de använder och förstår enkla vardagsmatematiska begrepp och tycker det är roligt. Sådana vardagliga situationer som beskrivs är bland annat dukning, samlingar, inräkningar av barn m.m. Miljön i förskolorna bidrar genom att material har placerats och tydliggjorts, t.ex. med mattelådor. I verksamheter där man inte har nått fram till det uppsatta målet planerar man utbildningsinsatser. Naturinriktat arbete är allmänt positivt och lustfyllt. Resultaten belyser barnen i samspel med naturen, vid utflykter och promenader, lärande genom årstidsväxlingar och i benämningar av djur. Bearbetningar sker på förskolan då barnen illustrerar eller uttrycker sig i sånger.

”Vårt mål är att verksamheten ska vara lärorik, rolig samt väcka varje barns nyfikenhet. Genom att utmana barnen i vardagsnära och meningsfulla sammanhang har vi uppmuntrat barnens intresse för matematiskt och naturvetenskapligt tänkande samt delaktighet i naturens kretslopp. Kontinuerliga besök i skogen har gett barnen tillfälle att undersöka och diskutera olika naturvetenskapliga fenomen. Barnen har fått stifta bekantskap med olika växter, djur och insekter och resultatet har blivit att barnen kan benämna olika arter. Genom observationer, dokumentation och föräldrasamtal har vi sett att barnen bland annat räknar, tänker, benämner, sorterar, kategoriserar och grupperar. Detta har vi observerat hos både de äldre och yngre barnen.”

Förskolans lednings analys och bedömning

Den strategiska satsningen på kompetensutvecklingen i matematik har haft god effekt. De förskollärare som deltagit har lyckats sprida kunskaperna till sina medarbetare. Resultatet är tillfredsställande men mycket återstår dock att göra..

Lärande för hållbar utveckling

Ett systematiskt arbete för hållbar utveckling innebär att personalen på förskolan integrerar ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv och att barn får utveckla en förmåga, lust och medvetenhet utifrån vad hållbar utveckling konkret kan innebära.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 50% På väg mot systematik 35% Ej systematiskt 15%
--

”Vi har aktivt erbjudit barnen utflykter och upplevelser i närområdet. Observationer och samtal med barnen visar att detta har påverkat dem positivt. Detta genom att barnen själva tar initiativ till utflykter samt talar om sina upplevelser med glädje. Även under vistelsen i närområdet tar barnen egna initiativ och vågar utforska omgivningen. Observationer, dokumentation och samtal med barnen visar en påbörjad förståelse för att växter och djur är

levande. Detta genom att barnen har kunskap om djurs och växters levnadsvillkor och visar genom handling aktsamhet och omhändertagande av dem.

Arbetet med odling har vidareutvecklats under året. Barn och föräldrar har varit delaktiga i arbetet med våra odlingar. Genom observation, dokumentation och samtal har vi sett att barnen gärna vistas vid odlingarna samt visar intresse för odlingens olika moment. Detta genom det praktiska arbetet, deras lek, samt att de funderar och reflekterar över sina upplevelser. Barnen visar och berättar om sina upplevelser för sina föräldrar. Genom iakttagelser ser vi att barnen på eget initiativ plockar skräp i närområdet, samt genom sina handlingar är sparsamma med våra resurser, t.ex. vatten, papper, el och mat. ”

Förskolans lednings analys och bedömning

Arbetet med hållbar utveckling har intensifierats under året. Den strategiska satsningen har haft god effekt och en majoritet av förskolorna driver ett engagerat arbete. Många förskolor önskar dock fortsatt stöd i utvecklingsarbetet. Det är ett tillfredsställande resultat med tanke på de insatser som gjorts. Utvecklingsarbetet måste fortsätta och omfatta även de sociala, kulturella och ekonomiska frågorna. Det behövs en större medvetenhet och förståelse av vad som förenar och är lika för alla respektive vad som är kopplat till individen och individens behov.

Hälsa och livsstil

Ett systematiskt arbete för att främja barns hälsa innebär att personalen förmedlar en positiv syn på fysisk aktivitet och goda matvanor hos barnen och att effekter beskrivs hos barnen.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 58% På väg mot systematik 38% Ej systematiskt 4%

”Genom observation och samtal med barnen har vi märkt att de är positivt inställda till utflykter och promenader. De visar intresse och glädje i att vistas utomhus i alla väder. Vid utevistelse upplever vi att barnen är aktiva och att de utmanar sig själva och varandra motoriskt. Genom observation ser vi att barnen använder det laborativa materialet i lek på ett kreativt, lustfyllt och motoriskt utmanande sätt. Verksamheten planeras utifrån barnens behov av rörelse. Våra observationer av barnen visar att barn, oavsett ålder, ofta väljer att vara utomhus. Barnen får en allsidig kost där sötsaker är borttaget. Barnen uppmuntras också att smaka på all mat.”

Förskolans lednings analys och bedömning

Se lärande för hållbar utveckling.

Barns inflytande

Ett medvetet arbete för att utveckla barnens förmåga att uttrycka tankar och åsikter och därmed får möjlighet att påverka sin situation. Effekter hos barnen beskrivs.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 46% På väg mot systematik 45% Ej systematiskt 9%

”Observationer och samtal med barnen visar att de i kommunikation med både barn och vuxna vågar uttrycka sina åsikter och tar initiativ till olika aktiviteter. Detta har vi sett i vardagen då barnen uttrycker vad de vill göra och inte vill göra samt att de vågar visa och uttrycka sina känslor. De vågar visa känslor, säga vad de tycker samt påverka sin vardag. Våra observationer visar på att barnen känner sig delaktiga genom att de har valmöjligheter, de får vara med att fatta beslut.”

Förskolans lednings analys och bedömning

Arbetet med barns inflytande har varit i fokus under flera år. Antalet barn i grupperna har ökat. Viss oro finns för att större barngrupper får negativa effekter på demokratiarbetet. Medvetenheten om att dela in barnen i mindre grupper för att underlätta barnens inflytande är dock starkt förankrad. Området redovisas trovärdigt fylligt. Verksamhet och projekt planeras utifrån barnens förutsättningar.

Barn med rätt till särskilt stöd

Insatser ska göras tidigt för att förekomma behovet av särskilt stöd i ett senare skede. Förskolan ska åstadkomma likvärdiga förutsättningar för trygghet och livslångt lärande för barn med behov av särskilt stöd. Stödet skall utformas med hänsyn till barnets egna behov och förutsättningar.

Kvalitetsarbetet redovisas: Systematiskt 67% På väg mot systematik 14% Ej systematiskt 14%
--

Låta barnet utvecklas i egen takt efter egen förmåga och integrera barnet i gruppen är tydliga mål på flertalet förskolor. Många förskolor uttrycker positiva erfarenheter av arbetet, att de har en god kompetens och är duktiga på att tidigt upptäcka barns svårigheter och tillgodose bra stöd. Flertalet visar på fungerande rutiner i arbetet med barnen, i samarbete med föräldrar och stöd från resursenheten och landstinget.

”Barnen på förskolan möter pedagoger som är engagerade och kompetenta. De barn som haft behov av särskilt stöd har erhållit detta genom resursstöd beslutat av resursenheten. Detta har skett i nära samarbete med föräldrarna. Alla i arbetslaget är delaktiga i arbetet med barn med rätt till särskilt stöd medan resurspersonalen har ansvaret för kontakten med föräldrar och berörda externa kontakter. Kontakt har tagits med specialpedagoger för att få stöd med förhållningssätt gentemot vissa barn. Genom observationer och uppföljningssamtal har vi sett att barnet har utvecklats språkligt och socialt. Leken och empatin har utvecklats och konflikterna kring barnet har minskat. Vårt språkutvecklande arbetssätt har särskilt gynnat dessa barn.”

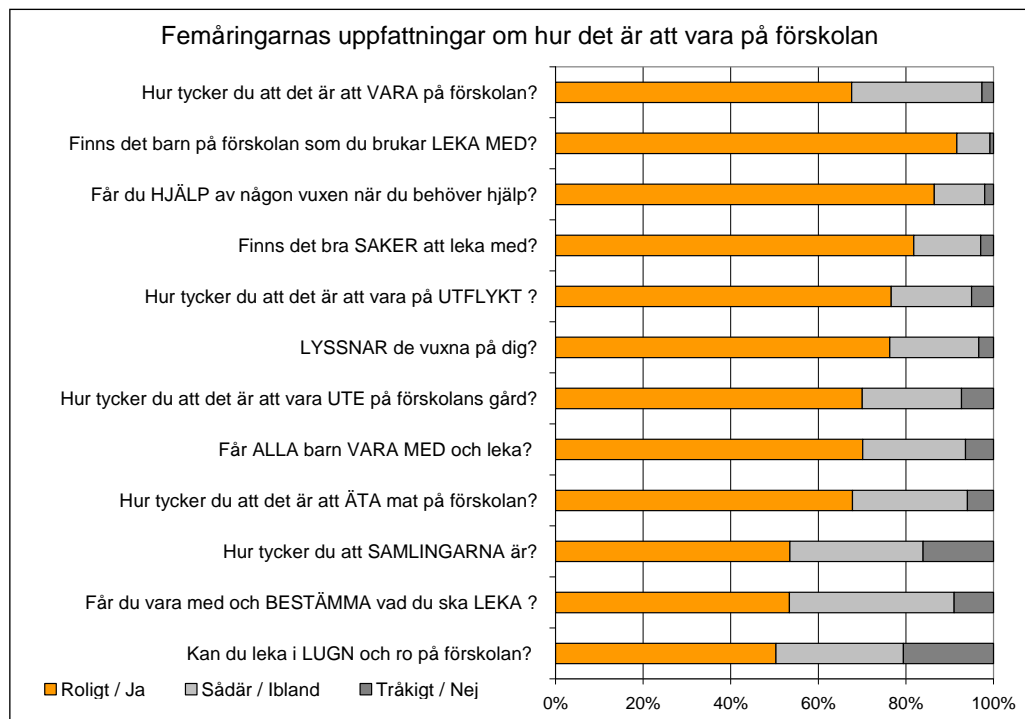
Förskolans lednings analys och bedömning

Nästan alla har uttryckt positiva erfarenheter och är nöjda med sitt arbete. Några pekar på vikten av extra stödresurser, som exempelvis möjliggjort att i högre grad arbeta med smågrupper och individuellt stöd till olika barn. Samarbete med barnhabiliteringen och stöd från resursenheten nämns som viktiga insatser, som man är mycket nöjd med.

Resultatet är tillfredsställande vad det gäller att tidigt upptäcka och tillgodose barnens behov. Kontakterna och samarbetet med resursenheten fungerar bra. Åtgärdsprogram upprättas och uppföljningar görs.

Barnenkät

Tolvhundra femåringar har svarat på tolv frågor hemma i samtal med sina föräldrar. Det ger en dagsbild av barnens syn hur det är att vara på förskolan. Redogörelsen kompletteras med några exempel på kommentarer, som barnen har gett sina föräldrar, de första citaten från barnen är representativa, medan de sista svaren i varje stycke kan vara mer unika. En rapport om det samlade resultatet kommer att tas fram.

Hur tycker du att det är att vara på förskolan?

Att ha kompisar som man kan leka med är det viktigaste. Att det finns en variation av leksaker och olika lekmiljöer gör att barn tycker att det är roligt att vara på förskolan.

Att inte ha någon att leka med och när någon är dum mot en kan vara avgörande för om man tycker det är tråkigt. Att inte få bestämma var och vad man vill leka är andra faktorer.

Att vara många timmar på förskolan eller få timmar påverkar också barnens uppfattning.

Kommentarer från barn som svarat "roligt"

Det är roligt att leka där. Att leka med kompisar är roligt. Roligt att spela spel, rita, leka med djur, leka med lego, dockor.

Finns många saker att leka med i varje rum. Det finns tvåhjulingar, lekhallen, det finns olika grupper, hoppmadrass, man kan spela datorspel, rita och måla.

Kommentarer från barn som svarat "tråkigt"

Leka inne är roligt, inte ute. Man får inte gå ut när man vill och man får inte vara inne när man vill. Man måste vara här jättelänge. Tråkigt att vara där så lite, hinner inte leka ordentligt, får aldrig äta mellanmål med de andra barnen.

Tråkigt om man inte har någon att leka med och när någon är dum. Det är tråkigt om jag inte får vara med och bestämma vilken lek vi ska leka

Hur tycker du att samlingarna på förskolan är?

Samlingarna är en av de frågor som flest barn inte är nöjda med. Tydligt är att barnen vill vara delaktiga i sången, musiken och sagoberättande och att samlingarnas innehåll är varierande. Att vänta och ha alltför långa samlingar tycker barnen är tråkigt och svaren återkommer från flertalet barn.

Kommentarer från barn som svarat "roligt"

Det roligaste på samlingarna är att sjunga och göra rörelser till sång och musik.(de flesta barn tycker så) Jag tycker om samlingarna när det är sånger jag gillar. Det är kul att man får frukt och att det är roligt att vara samlingsvärd. Roligt är också ramsor och lekar som vi gör.

Kommentarer från barn som svarat "tråkigt"

Exempel på svar: Tråkigt att sitta still länge. Tråkigt att vänta länge tills barnen valt sånger från sångkorten. För att man alltid får sitta och vänta och aldrig säga något. Fröknarna pratar så länge. Olika fröknar har olika roliga samlingar. Man får vänta så länge på frukten.

Föräldraenkät

Jämfört med föräldraenkäten 2008 visar föräldraenkäten 2009 att något fler föräldrar ger ett positivt helhetsomdöme om verksamheten. På fyra femtedelar av delfrågorna ger något fler föräldrar ett positivt svar. Färre av föräldrarna som talar ett annat modersmål än svenska anger i föräldraenkäten, liksom i föregående enkät, att de är nöjda med verksamheten. Dock har skillnaden mellan föräldragrupperna minskat och den negativa utvecklingen mellan 2006 och 2008 har vänts till en svagt positiv utveckling.

Öppna förskolan

Öppen förskoleverksamhet bedrivs i fem geografiska områden enligt Uppsala kommuns och Uppsala läns landstings samverkansavtal kring familjecentrerat arbete. Arbetet innebär möten med familjer med barn 0-5 år, där olika professioner samverkar för att erbjuda tidigt stöd och tidiga insatser. De sju öppna förskolorna har under 2009 tillsammans tagit emot 38 000 besökare (barn och föräldrar) och det familjecentrerade arbetet har nått drygt 1300 familjer. I kvalitetsredovisningarna och den nyligen avslutade utvärderingen framgår att sju års utvecklingsarbete har gett goda resultat generellt sätt. Det finns en stabil grund för arbetssättet genom att yrkesrollerna blivit tydliga och medarbetarna vet vilka kompetenser som finns i gruppen och kan fördela arbetet efter det. Föräldrarna hittar till öppna förskolorna och föräldrarnas nöjdhet med öppna förskolornas verksamhet är mycket hög. Föräldrarna framhåller verksamhetens service, särskilt bemötandet från personalen, men också kvaliteten för övrigt. Sångstunderna, det varma klimatet och att få träffa andra föräldrar för att tala om vanliga problem runt barnen är det som uppskattas mest.

Sammanfattande analys och bedömning utifrån nämndens prioriteringar

Barngruppstorlek och personaltäthet

Antalet barn per pedagog har fortsatt att öka inom de kommunala förskolorna även om det är inte i den nivå som Skolverket rekommenderar. Dock arbetar förskolorna nästan genomgående med att dela in barnen i mindre grupper för att bättre tillmötesgå barnens

behov. Personaltäthet och gruppstorlekar är en betydelsefull förutsättning för möjligheten att skapa pålitliga relationer som kan ge närhet och värme i samspelet mellan barn och pedagog.⁹

Likvärdiga villkor för förskolorna

Strukturersättningen ger förutsättningar för likvärdiga villkor. Av Skolverkets rapport *Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?*¹⁰, framgår att Uppsala har en väl grundad fördelning.

Systematiskt kvalitets- och utvecklingssystem utifrån läroplanens mål

Förskolorna är på god väg att skapa ett systematiskt kvalitets- och utvecklingssystem utifrån läroplanens mål. Förskolornas kompetens har ökat och kvalitetsredovisningarna håller generellt allt högre klass. Förskolans lednings planerade åtgärder för att vidareutveckla kvalitetsarbetet med införandet av Qualis samt utveckling av den pedagogiska dokumentationen bedöms ytterligare förstärka och förankra kvalitetstänkandet i det dagliga arbetet.

Nämnden följer upp de kommunala förskolorna genom kvalitetsredovisningarna och samtliga förskolor genom en föräldra-, barn- och förskolechefsenkät. Tillsyn görs på de enskilda förskolorna utifrån myndighetsansvaret, men kommunen gör ingen tillsyn regelmässigt på de kommunala förskolorna, för vilka Skolinspektionen har tillsynsansvar. Uppföljningsinstrumenten för språkutveckling har inte tagits i bruk.

God kvalitet och uppmärksamhet på barn i behov av särskilt stöd samt barn med annat modersmål än svenska

Det systematiska kvalitetsarbetet som sker inom läroplanens samtliga områden leder sannolikt till en generellt allt bättre kvalitet inom givna ramar. Det något förbättrade resultatet i föräldraenkäten indikerar också en kvalitetsförbättring. Särskilt stöd fungerar bra enligt förskolornas kvalitetsredovisningar. Modersmålsstödet inklusive att stärka barnens kulturella identitet har utvecklats, men kan utvecklas mer. Andelen barn som får modersmålsstöd av dem som så önskar har sjunkit något.

Samtidigt riskerar den allt lägre personaltätheten att leda till att alla barns behov inte kan tillmötesgå fullt ut. Personaltätheten är särskilt betydelsefull för barn i behov av särskilt stöd samt barn med annat modersmål än svenska samt de yngsta barnen.

Hälsa

En hög andel av förskolorna redovisar ett systematiskt kvalitetsarbete inom målområdet hälsa och livsstil. Även resultaten i föräldraenkäten inom detta område indikerar en förbättring.

Barn- och ungdomsnämndens åtgärder för förbättring

Den omfattande skriftliga uppföljningen i form av kvalitetsredovisningar och enkäter behöver kompletteras med besök för insyn, som både syftar till kontroll och till utveckling av verksamheten.

Uppföljningens fokus på lärande behöver kompletteras med mer uppmärksamhet på det mer grundläggande samspelet mellan barn och pedagog, vilket är en förutsättning både för lärande och för omsorg.

⁹ Kihlbom m.fl. Förskola för de allra minsta På gott och ont, 2009.

¹⁰ Rapport 330, 2009, Skolverket

Förskolechefsenskäten kan komplettera kvalitetsredovisningarna som underlag för en aggregerad bild av förskoleverksamheten.

Kommunens förskoleverksamhet i sin helhet, kommunal och enskild, bör följas upp på ett likvärdigt sätt för att säkerställa god kvalitet för samtliga barns förskoleverksamhet.

GRUNDSKOLA

Grundskolans organisation

Höstterminen 2009 fanns det 59 kommunala och 16 fristående grundskolor i Uppsala kommun¹¹. Dessutom fanns en fristående särskola. 58 av de kommunala grundskolorna är indelade i fyra geografiska områden med en skolchef i varje område. En av de kommunala skolorna är en så kallad självstyrande kommunal skola och ligger under en egen produktionsnämnd. Språkskolans och skolhälsovårdens insatser har varit tillgängliga även för de fristående skolorna i kommunen.

Underlag och rutiner för framtagande av kvalitetsredovisning

Nationella bestämmelser samt läroplaner och kursplaner anger *vad* som ska göras och uppnås i skolan. På den kommunala nivån är det i Uppsala Barn och ungdomsnämnden (BUN), som ger uppdrag och ekonomiska förutsättningar till verksamheterna.

Grundskolans ledning ansvarar för likvärdigheten och måluppfyllelsen för eleverna i kommunens skolor och lärarna har, under rektors ledning, ett långtgående ansvar för *hur* allt ska genomföras. Varje skolenhet redovisar årligen en bedömning av måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i en kvalitetsredovisning. För att stödja ett kontinuerligt kvalitetsarbete används en gemensam mall. Mallen utgår från nationella styrdokument, Kommunfullmäktiges inriktningsmål samt Barn- och ungdomsnämndens mål och innefattar även åtgärder för utveckling/åtagande för nästkommande år.

Syftet med en kvalitetsredovisning är att ge en samlad bild av verksamheter och deras förutsättningar, beskriva resultat och måluppfyllelse i förhållande till nationella och lokala mål, analysera och bedöma måluppfyllelse i verksamheter som helhet, föreslå åtgärder för förbättring samt ge nämnderna ett verktyg för utvecklingsarbete och ett bra beslutsunderlag inför nästa års mål- och budgetarbete.

I slutet av varje kalenderår lämnar varje skolenhet sin kvalitetsredovisning för innevarande år och samtidigt även sitt åtagande inför kommande år. Grundskolans ledning sammanställer och redovisar dessa och gör analyser och bedömningar av kvaliteten samt beskriver förbättringsåtgärder i *Ledningens bedömning*. Under våren återkopplar skolcheferna kvalitetsredovisningarna till varje skola.

Barn- och ungdomsnämnden ansvarar för att prioritera mål, följa upp verksamhetens resultat och upprätta kommunens kvalitetsredovisning till Skolverket.

¹¹ De fristående skolorna redovisar själva direkt till Skolverket.

Grundskolans mål inför 2009

Nedan presenteras de olika mål och processer nämnd, ledning och skolor satt upp och arbetat utifrån under verksamhetsåret.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och Barn och ungdomsnämndens uppdrag:

Kunskapsutveckling

Elevernas kunskapsutveckling ska prioriteras. Uppsalas elever ska uppnå minst det resultat som förväntas enligt Skolverkets statistikdatabas Salsa.

- Elever med annat modersmål än svenska ska få modersmålsundervisning och studiehandledning utifrån individuella behov
- Att säkerställa att samtliga skolor arbetar med ett läs- och skrivutvecklingsprogram i lågstadiet som utvärderas i årskurs

Kvalitetsarbete

Alla skolor ska ha ett systematiskt kvalitets- och utvecklingssystem utifrån läroplanens mål och kursplaner

Trygghet och studiero

Lärare och elever ska vara trygga i skolmiljön. Detta innebär bl.a. att det ska råda lugn och ro i klassrummen och att mobbning eller annan kränkande behandling inte tolereras

- Att säkerställa att samtliga skolor infört antimobbningmetoder och planer baserade på vetenskaplig grund och anpassade till svenska förhållanden och aktivt arbetar med dessa

Grundskolans lednings prioriterade mål:

Samtliga skolor ska ges likvärdiga villkor genom omfördelningar av ekonomiska resurser utifrån uppföljning, analys och bedömning av skolors behov.

Flexibel start i förskoleklass där alla barn som fyllde 6 år under 2009 erbjudits plats.

- Matematik för bättre resultat på nationella prov och betyg.
- Individuella utvecklingsplaner (IUP)
- Problembaserad skolutveckling (PBS) för 17 skolor
- Digital kompetens för lärare
- Lärarlyftet där matematik, NO, svenska och specialpedagogik prioriteras.
- Verksamhetsförlagd utbildning för en kvalitativt hög verksamhetsförlagd utbildning.

Skolornas prioriterade mål:

De vanligaste prioriterade målen är individuella utvecklingsplaner (IUP). Alla 7-9 skolor har IUP som prioriterat område. Arbetet med värdegrund är ett annat stort område. Mer än en fjärdedel av skolorna har valt matematik och/eller svenska. Satsning på svenska är ofta relaterad till att eleverna på skolan har en bakgrund med ett annat modersmål än svenska. Skolor i det norra området har hälsa som ett stående prioriterat område.

Förutsättningar för verksamhetens/verksamheternas måluppfyllelse

Barn- och ungdomsnämnden tillämpar en resursfördelningsmodell som innehåller flera kompensatoriska delar för ökad likvärdighet. Strukturersättning fördelas per elev till skolorna utifrån elevernas på skolan socioekonomiska bakgrund där föräldrarnas utbildningsnivå är den mest betydelsefulla parametern. Modellen innehåller riktade ersättningar för de elever som har undervisning i annat modersmål än svenska och i svenska som andraspråk. Det finns även en riktad ersättning för elever som anlänt till Sverige inom det senaste året. Sammantaget ger denna resursfördelning möjligheter till likvärdiga villkor.

Nyckeltal för den kommunala producenten 2009

Verksamhet	Antal elever okt 2009
Förskoleklass	1 835
Särskola 1 - 10 varav integrerade i grundskolan	277 27
Grundskola år 1 - 9	15 155
Fritidshem varav i särskolan	5 872 89

Barn och ungdomsnämndens resultat för 2009 var 6 916 tkr bättre än budgeterat. Budgetens fördelning mellan olika huvudmän bygger på antaganden om när, och i vilken utsträckning nya fristående skolor etableras samt på hur många uppsalaelever som väljer skola i andra kommuner. Kostnadsökningen per barn var cirka 3,8 procent, eller 2,7 procent om man räknar bort ersättningar för lokalkostnader samt kostnader för skolskjuts och kommunala busskort. Kostnaden för busskortet har ökat kraftigt. Den genomsnittliga kostnaden per elev var 2009 drygt 89 000 kr.

Den kommunala producentens omslutning för 2009 var cirka 1 625 000 tkr med 2 800 anställda och ca 16 600 elever från förskoleklass till årskurs 9, varav 5 700 elever inskrivna i fritidshem. Antalet barn i förskoleklass ökade från 1 725 hösten 2008 till 1 835 hösten 2009. Grundskolans elever minskade från 15 535 till 15 155 under samma period. Under november månad 2008 fick samtliga barn som skulle fylla 6 år under våren 2009 erbjudande att redan i januari 2009 starta i förskoleklass i mån av plats. Cirka 40 barn började i januari.

Personaltätheten och andelen lärare som har pedagogisk högskoleutbildning har ökat sedan 2005 i Uppsala kommuns grundskolor.

	2005	2006	2007	2008	2009
Lärare per 100 elever (kommunala skolor)	7,9	8,1	8,3	8	8,2
Lärare per 100 elever (samtliga huvudmän)	7,9	8,2	8,3	8	8,2
Lärare per 100 elever riket (samtliga huvudmän)	8,2	8,3	8,3	8,4	8,2
Lärare med pedagogisk högskoleexamen (kommunala skolor)	83,3	82,6	83,6	85,1	86,5
Lärare med pedagogisk högskoleexamen (samtliga huvudmän)	80,9	80,7	81,5	83,2	84,3
Lärare med pedagogisk högskoleexamen riket (samtliga huvudmän)	84,3	84,2	84,9	85,4	86,5

Begreppet pedagogisk högskoleutbildning är dock ett tämligen trubbigt instrument då det inte säger något om huruvida man har behörighet för det eller de ämnen man undervisar i eller inte. I Skolverkets kunskapsöversikt *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?* presenteras resultaten av forskning där man tittat på lärarnas kompetens. Det står helt klart att lärarkompetensen har stor betydelse för elevernas resultat men forskningsresultaten är inte helt entydiga. En av de studier som gjorts visar på betydelsen av ämnesdidaktisk kunskap, det vill säga förmågan att undervisa i ett ämne. Med ett sådant mått ser man inte bara på ämneskunskaper, utan ger kompetensen en ytterligare dimension.

I arbetet med att utveckla skolans verksamhet är det av betydelse hur personalen används, inte bara när det gäller formell behörighet utan också utifrån en mer kvalitativ aspekt av behörigheten.

Arbetet i verksamheten

Kommunfullmäktige och Barn- och ungdomsnämnden har genom sina prioriterade mål satt fokus på skolornas arbete med kunskapsutveckling och trygghet. Ledningen för den kommunala grundskolan arbetar på ett övergripande sätt med processledning.

Ledningens helhetsidé

Alla elever ska lyckas. Vi möter varje elev utifrån elevens behov med lek, nyfikenhet och utmaning i lärandet.

Ledningens strategier för att leda det gemensamma lärandet

Förbättringar åstadkoms främst genom att vi stöttar skolors utveckling till att vara lärande organisationer genom att medarbetare ingår i nätverk och lärande gemenskaper. Där ligger fokus på hur man på bästa sätt bidrar till elevers lärande och utveckling. Våra utvecklingsinsatser bygger på uthållighet, långsiktighet och leder till fördjupad förståelse av uppdraget.

Ledningens kvalitetsarbete

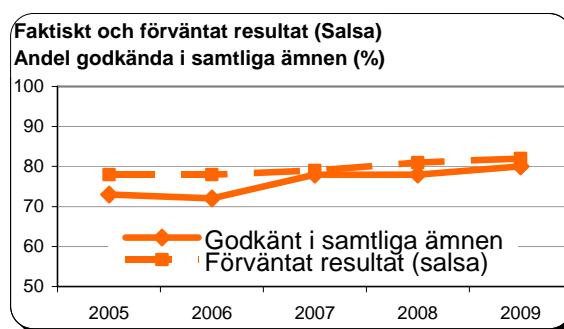
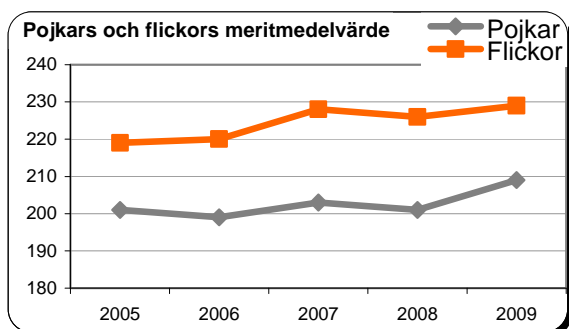
Statliga och kommunala uppdrag samt förändringar i dessa har bevakats och spridits till skolenheterna genom informationsinsatser och mötesplatser. Löpande uppföljningar görs av vilka skolor och medarbetare som deltar i strategiska satsningar. En ny gemensam mall för skolornas kvalitetsredovisningar har tagits fram, där kopplingen mellan arbetssätt, resultat, reflekterande analyser och utvecklingsinsatser förtydligas. Det finns en gemensam struktur för återkoppling till skolorna och tydligt formulerade uppdrag till rektorer. Rektorerens vilja att ingå i en helhet och kunna ta gemensamt ansvar för den samlade skolverksamheten är avgörande för en positiv utveckling.

Resultat och måluppfyllelse i relation till nationella mål

Kunskapsutveckling

Kommunfullmäktiges inriktningsmål: *Elevernas kunskapsutveckling ska prioriteras. Uppsalas elever ska uppnå minst det resultat som förväntas enligt Skolverkets statistikdatabas Salsa¹².*

Åtta av tio elever i Uppsala gick i fjol ut nian med godkänt i samtliga ämnen. Det är en ökning jämfört med året innan. Meritmedelvärdet för 2009 var 216, en ökning från tidigare år. Förväntat värde enligt Salsa var 218. Flickorna hade liksom tidigare läsår ett högre genomsnittligt meritvärde än pojkarna. 2009 var pojkarnas resultat 208 och flickornas 226 i Uppsala.

Andelen elever som fått betyget godkänt i samtliga ämnen var 80 procent 2009 mot förväntat värde enligt Salsa 82 procent. 77 procent av pojkarna och 81 procent av flickorna nådde detta mål.

I tre av fyra skolor har elevernas meritmedelvärde ökat. 2009 uppnådde nära hälften av skolorna sitt förväntade värde. Två tredjedelar av skolorna har även förbättrat resultaten för andel elever som är godkända i samtliga ämnen. Genom att se utvecklingen de fem senaste åren framträder ett både mer nyanserat och komplicerat mönster. Nio skolor visar över tid en god resultatutveckling. De har både höjt betygsnivån och lyckats få fler elever att nå godkända betyg. Tre skolor har försämrade resultat jämfört med 2005 inom båda områdena. Dessa skolor når inte heller sitt förväntade Salsa.

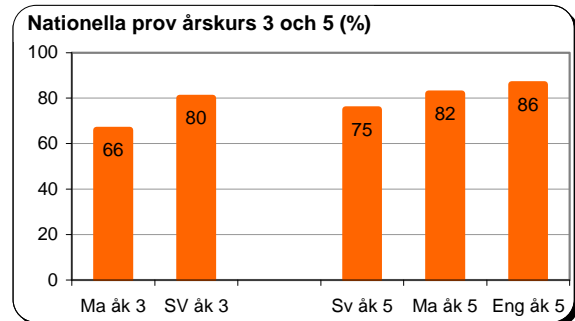
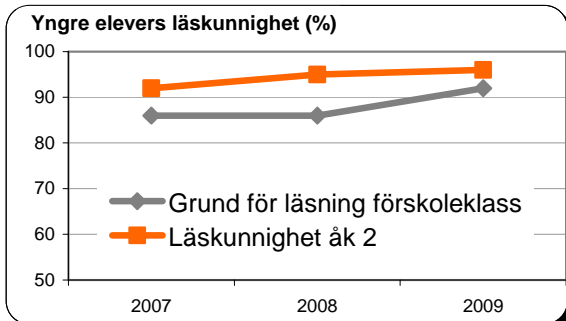
Tabellen på nästa sida visar att ungefär hälften av skolorna hade en markant resultattopp 2007 gällande meritmedelvärdet. Det kan finnas olika förklaringar till detta. Under 2006 inspekterades Uppsala kommun av Skolverket och i början av 2007 kom ett tydligt politiskt krav om förbättrade resultat i skolan. Det innebär att det vid den tidpunkten låg ett starkt fokus på elevernas kunskaper. Det kan finnas anledning att analysera de senaste årens resultat i skolorna med resultattopp 2007 då de inte har fortsatt att utvecklas på samma positiva sätt.

¹² Målet vänder sig till grundskolans avgångsklasser. För att göra målet verksamt har barn- och ungdomsnämnden fastställt effektmål som rör förskoleklassen samt årskurserna 2, 3, 5 och 9

	Meritmedelvärde					Godkänt samtliga ämnen %				
	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
Almunge	203	210	201	204	207	78	77	81	82	80
Salsa	209	204	201	202	207	79	77	77	76	80
Balder		258	268	269	274		87	94	97	95
Salsa		251	259	258	263		95	98	100	100
Berga	208	217	199	203		61	84	71	69	
Salsa	224	235	239	225		81	86	86	83	
Björkvall	198	194	204	206	213	83	77	85	82	86
Salsa	206	200	207	212	217	78	76	79	81	83
Branting	197	180	203	184	190	69	52	64	61	65
Salsa	209	204	212	203	213	76	76	79	75	79
Eriksberg	234	223	228	228	226	84	78	83	83	78
Salsa	238	233	241	237	243	89	85	89	88	92
Gottsunda	180	167	198	199	193	65	40	62	69	60
Salsa	193	200	215	214	197	64	67	74	73	65
Gränby	207	203	220	216	209	71	63	82	81	77
Salsa	209	204	214	215	210	72	71	74	76	75
Gåvsta	186	180	215	212	207	76	57	83	91	91
Salsa	184	192	196	203	203	70	73	74	78	78
Heidenstam	187	183	193	208	190	58	60	73	73	59
Salsa	208	206	210	210	202	72	70	74	74	69
KatedV Stenh	220	206	221	217	216	85	78	88	88	93
Salsa	205	208	212	209	202	78	78	78	79	75
Kvarngärdet	261	235	256	250	277			81	84	91
Salsa			244	221	232			84	74	81
Stavby	237	222	232	210	199	88	80	100	100	91
Salsa	210	207	217	197	212	81	80	84	71	81
Stenhagen	209	202	212	197	198	71	69	73	62	67
Salsa	201	214	205	216	214	63	71	65	74	74
Sävja	188	199	208	194	198	64	71	80	72	77
Salsa	218	215	216	216	215	78	77	78	77	77
Tiunda	222	219	219	223	231	77	77	79	77	89
Salsa	234	223	236	227	235	87	82	88	83	89
Tuna skola		177	153	188	246			50		94
Salsa			194		230			75		90
Tunaberg	228	222	231	231	240	77	80	86	87	90
Salsa	239	228	221	232	236	91	87	83	89	91
Vaksala	209	220	226	221	218	78	86	89	86	82
Salsa	230	236	224	226	220	87	87	83	84	81
Valsätra	207	217	208	204	198	68	75	72	66	63
Salsa	219	219	219	216	221	79	77	75	76	80
Ärentuna	209	209	195	205	223	70	71	69	77	92
Salsa	209	209	206	210	216	77	77	77	78	82

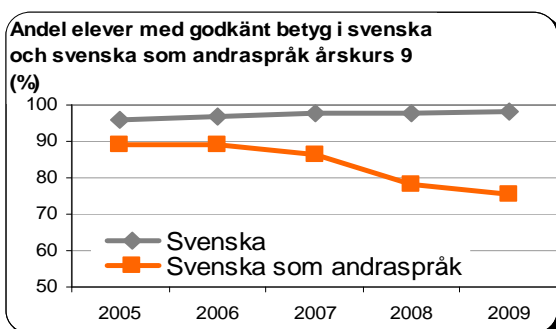
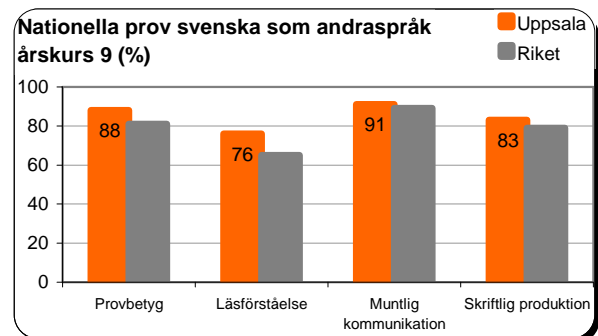
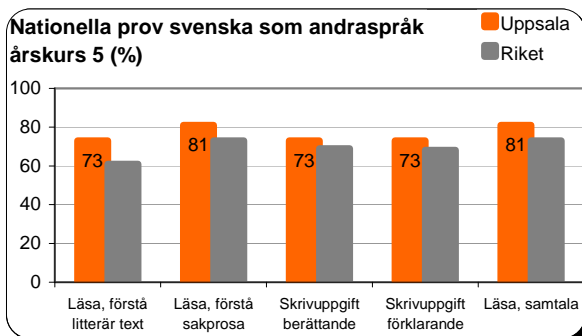
Det är viktigt att skolorna själva analyserar orsaker till förändringar när det gäller elevernas resultat. Det handlar också om att följa upp elevernas tidigare skolgång. De tidiga åren är avgörande för elevernas fortsatta kunskapsutveckling.

De yngre elevernas sammantagna resultat har förbättrats över åren. 92 procent av barnen i förskoleklass hade utvecklat en grund för läsning och skrivning 2009. Det är en ökning jämfört med föregående år. 96 procent av eleverna är läskunniga efter årskurs 2. Flickornas resultat är något högre i både förskoleklass och årskurs 2.

Nationella prov i årskurs 3 har genomförts för första gången. 80 procent av eleverna har uppnått kravnivån i samtliga delprov i svenska. I de olika delmomenten varierar skolornas resultat mellan 89 - 99 procent. 66 procent av eleverna har uppnått kravnivån i alla delproven i matematik. I de olika delmomenten varierar skolornas resultat mellan 77 - 96 procent.

I nationella proven för årskurs 5 har resultaten förbättrats. Uppsalas elever har bättre resultat i samtliga delprov än riket. I engelska har 86 procent av Uppsalas elever uppnått kravnivån i samtliga fyra delprov. I de olika delproven varierar skolornas resultat mellan 92 - 96 procent. I matematik har 82 procent uppnått kravnivån i samtliga fyra delprov. Resultatet varierar mellan 87 - 97 procent. I svenska har 75 procent uppnått kravnivån i samtliga fem delprov. Variationen är mellan 90 - 99 procent. När det gäller ämnet svenska som andraspråk 2009, var resultaten i de nationella proven i årskurs 5 och 9 bättre för Uppsalas elever än för riket, i samtliga delprov.

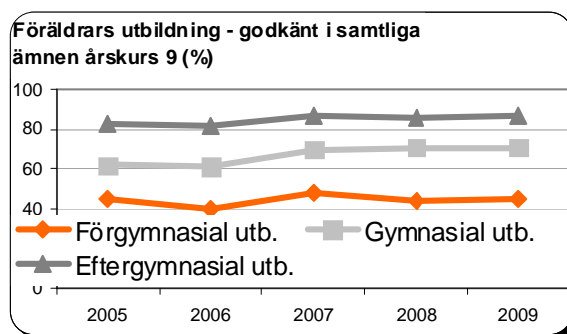
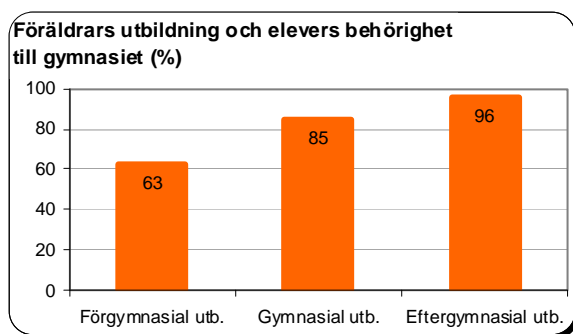

Resultaten i de nationella proven i svenska som andraspråk har stadigt förbättrats de senaste åren medan betygsresultaten i årskurs 9 i ämnet svenska som andraspråk däremot har försämrats.

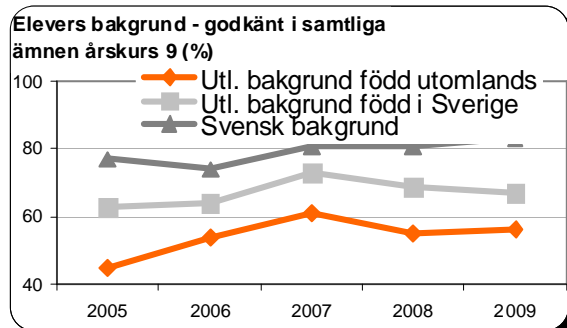
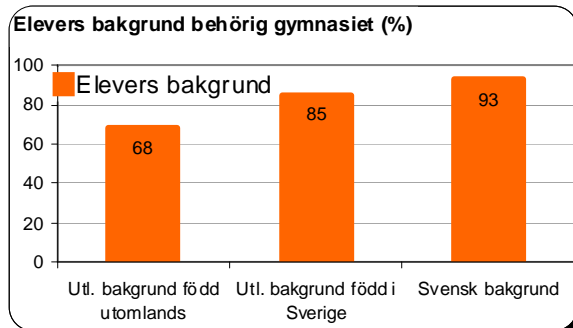
En fjärdedel av eleverna når inte godkänt.

Drygt 90 procent av alla elever som lämnar den kommunala grundskolan är behöriga till gymnasieskolans nationella program. Behörigheten har sjunkit över åren, både i Uppsala och i landet.

Nämndens strävan är att alla elever ska nå kunskapsmålen. Måluppfyllelsen ser olika ut för olika grupper av elever. I Uppsalas kommunala skolor når 63 procent av eleverna med föräldrar som endast har förgymnasial utbildning behörighet. För samma grupp elever är resultatet för betyget godkänt i samtliga ämnen oförändrat sedan 2005. För elever med föräldrar som har gymnasieutbildning har resultaten förbättrats.

11 procent av eleverna i årskurs 9 i Uppsala har utländsk bakgrund och är födda i Sverige. 85 procent av dessa blev behöriga till gymnasieskolans nationella program 2009. 7 procent av eleverna har utländsk bakgrund och är födda utomlands. 68 procent av dessa nådde gymnasiebehörighet 2009.

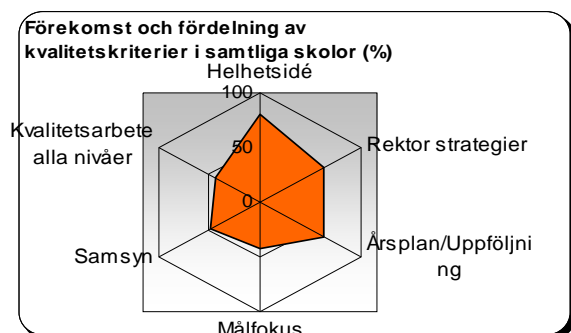
Bland andelen elever i grundskolan, som nått godkänt i samtliga ämnen, har gruppen elever med utländsk bakgrund, som är födda utomlands förbättrat sina resultat under åren, från 45 procent 2005 till 56 procent 2009. De som har utländsk bakgrund och är födda i Sverige har en förbättring från 63 procent 2005 till 67 procent 2009.

Modersmålsundervisning ges på 39 språk i Uppsala och andelen elever uppgår till 62 procent av berättigade elever, jämfört med riksgenomsnittet 53 procent. Antalet elever, som får studiehandledning på sitt modersmål, har ökat mer de senaste två åren än tidigare år. Språkskolan redovisade hösten 2005 att 69 elever fick studiehandledning. Idag är siffran uppe i 280 elever. Alla elevers behov av studiehandledning tillgodoses dock inte.

Kvalitetsarbete

BUN:s effektmål: *Alla skolor ska ha ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsystem utifrån läroplanens mål och kursplaner*

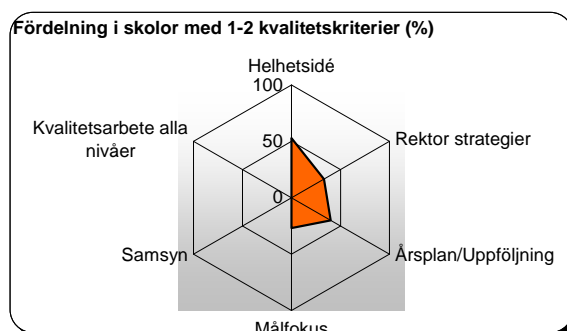
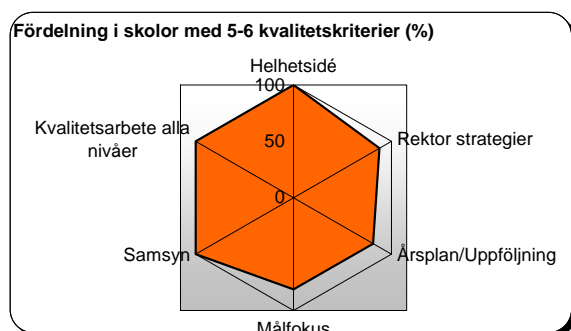
Nämndens uppdrag om att alla skolor ska ha ett systematiskt kvalitets- och utvecklingssystem börjar ge effekter på elevernas resultat. Skolornas kvalitetsredovisningar har analyserats och bedömts utifrån sex kvalitetskriterier: skolans pedagogiska helhetsidé, rektors strategier, samsyn, målfokus, systematiskt arbete på alla nivåer och årlig plan för uppföljning.

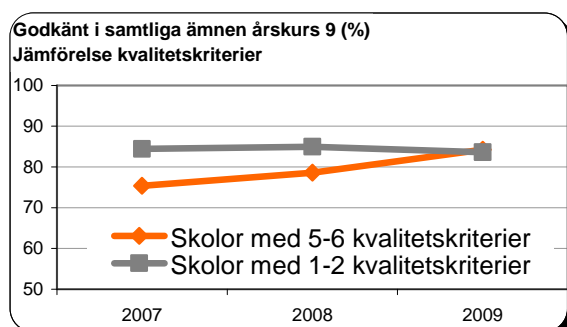
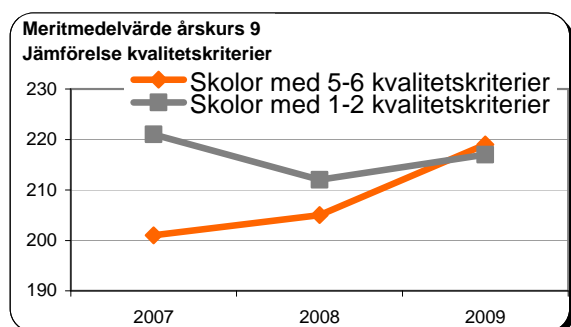
Förekomsten av kriterierna varierar mellan skolorna.

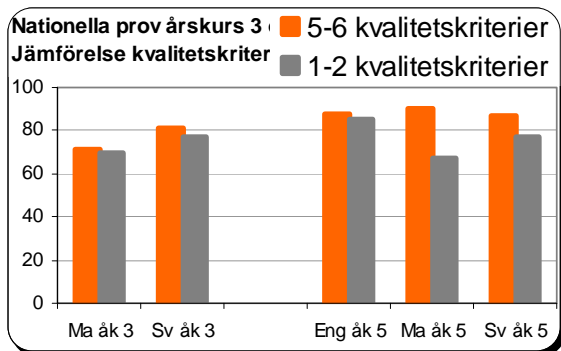
En sammantagen bild visar att kriterierna som rör samsyn, målfokus och kvalitetssystem på alla nivåer är mindre förekommande än andra.

I en fjärdedel av skolorna finns i stort sett samtliga kvalitetskriterier beskrivna. I en annan fjärdedel av skolorna finns endast ett eller två av kriterierna beskrivna.

I de båda beskrivna grupper finns det en bred representation av skolor. Det enda som är gemensamt är att de antingen har hög eller låg andel beskrivna kvalitetskriterier. Fem skolor i varje grupp har årskurs 9. Vid en jämförelse av elevernas resultatutveckling under de tre senaste åren, kan man se att resultaten har ökat i skolorna med hög andel kvalitetskriterier, trots att de i utgångsläget hade sämre resultat än den andra gruppen.

I varje grupp finns också nio skolor med elever i årskurs 3 och 5.

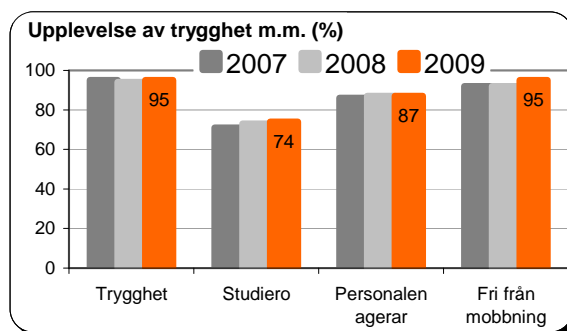
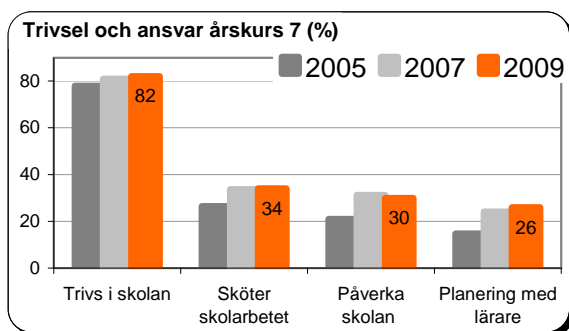
Resultaten 2009 i de nationella proven för skolorna med hög andel kvalitetskriterier är något bättre i årskurs 3 och betydligt bättre, framför allt i matematik, i årskurs 5.

Satsningen på att utveckla skolors kvalitet genom Problembaserad skolutveckling, PBS, har pågått i 17 skolor under fem år. Projektet har utvärderats i form av en självvärdering av Karlstads universitet. Andelen skolor som anser att man utarbetat en gemensam helhetsidé om vad som ska karaktärisera arbetssätt, har enligt rapporten ökat från 42 procent till 61 procent. I utvärderingen synliggörs inte vilken effekt arbetet haft på elevernas kunskapsutveckling eller elevernas trygghet och studiero. Däremot dras slutsatsen att de skolor som arbetar med PBS hindras av de politiska och förvaltningsmässiga styrningsprinciper som finns inom Uppsala kommun.¹³

Trygghet och studiero

Kommunfullmäktiges inriktningsmål: *Lärare och elever ska vara trygga i skolmiljön. Detta innebär bland annat att det ska råda lugn och ro i klassrummen och att mobbning eller annan kränkande behandling inte tolereras.*

Trivseln i skolan har ökat hos elever i Uppsala sedan 2005 enligt Liv och Hälsas kartläggning av elever i årskurs 7. Allt fler tar ansvar för skolarbetet, upplever att de kan påverka i skolan och fler planerar tillsammans med lärare. Resultaten ser i princip likadana ut i årskurs 9 inom alla områden. De som bäst gillar att vara i skolan enligt Liv och hälsa är pojkar och flickor med utländsk bakgrund. Gruppen som tar mest ansvar för skolarbetet och mest upplever att de kan påverka i skolan är flickor med utländsk bakgrund enligt undersökningen.

I de kommunala skolorna känner sig 95 procent av eleverna trygga. Alla skolor utom två har resultat mellan 90-100 procent. I dessa två är andelen trygga 77 respektive 81 procent.

74 procent av eleverna upplever studiero. Resultatet har inte förbättrats över åren. Det är ingen större skillnad mellan pojkars och flickors resultat. I sju av skolorna upplever mer än 90 procent av eleverna studiero. I sex skolor är resultatet lågt, under 60 procent.

¹³ Scherp, Hans-Åke & Scherp, Gun-Britt, (2009), Skolan som lärande organisation, Kortversion av utvärdering av PBS-skolor i Uppsala, s.13.

87 procent av eleverna upplever att skolans personal agerar vid ordningsproblem och 95 procent av eleverna upplever att det sällan eller aldrig förekommer mobbning på skolan vilket är en förbättring från föregående år.

Andelen elever i sjuan och nian, som anger att de blivit kränkta eller illa behandlade av någon vuxen på skolan understiger fem procent enligt Liv och hälsa. I årskurs 9 har det sedan 2005 skett en tydlig minskning av denna typ av kränkning för både pojkar och flickor.

En övergripande plan för antimobbningsarbete har tagits fram. Riktlinjerna bygger på de kriterier som enligt Skolverkets och Brottsförebyggande rådet har haft mest effekter i arbetet mot mobbning. Planen implementeras på varje skola och arbetet följs upp årligen genom en elevenkät med analys och bedömning av effekter. Likabehandlingsarbetet på skolorna är under utveckling i samarbete med Skolverket och Diskrimineringsbyrån.

Analys och bedömning av måluppfyllelse i verksamheten som helhet

Kunskapsutveckling

En av förklaringarna till resultatökningen de senaste åren är att kunskapsutvecklingen varit i fokus och att elevernas resultat har följts upp på skolnivå. Andelen barn som har utvecklat en grund för läsning och skrivning har ökat. Majoriteten av skolorna har använt *Språket lyfter* som diagnosverktyg. Andelen elever som är läskunniga efter årskurs 2 är i stort sett oförändrat.

Nationella proven i årskurs 3 ger möjligheter att tidigt uppmärksamma och stödja elevernas utveckling mot målen. En anledning till det låga sammantagna resultatet i matematik är att en stor andel elever inte når kravnivån för de fyra räknesätten. I svenska hade delprovet *Tala och samtal i grupp* ett mycket gott resultat medan *Skrivuppgift med berättande text* inte nådde kravnivån. Flickor presterar bättre än pojkar.

Alla skolor arbetar med ett läs- och skrivutvecklingsprogram. För att stödja skolorna i det fortsatta arbetet har ett nätverk med klasslärare bildats. Flertalet skolor har en språk-, läs- och skrivambassadör med uppdrag att leda utvecklingen på den enskilda skolan. De kommunala skolorna deltar i den nationella satsningen *Läsa-skriva-räkna*. Bidraget på 4 miljoner har använts till personalförstärkning, kompetenshöjning och läromedel.

I nationella proven i årskurs 5 i ämnet engelska är resultatet i delproven för *Skriva* gott medan *Lyssna och förstå* är sämre. I matematik är delprovet *Förståelsen av längd, area och skala* svårast, med ett resultat på 87 procent.

I svenska har 75 procent av eleverna klarat kravnivån i samtliga fem delprov. Delprovet *Läsa och samtala* har ett mycket gott resultat medan de två delproven *Läsa och förstå litterär text* och *skrivuppgift* varit svårare för eleverna. Pojkar presterar bättre i engelska och matematik och flickor presterar bättre i svenska.

Även om resultaten i årskurs 9 har ökat i de senaste åren och att majoriteten av skolorna har ökat sina resultat, så behöver resultaten för vissa grupper av elever öka. I stort sett alla ungdomar i Uppsala påbörjar en gymnasieutbildning efter grundskolan, men alltför många avbryter gymnasieutbildningen. Behörighetskraven till gymnasieskolan, ska enligt förslaget till ny skollag skärpas. I dag krävs godkänt i tre ämnen, svenska, engelska och matematik. Det innebär att uppmärksamhet måste riktas mot de 6-7 procent av eleverna i Uppsala som idag har behörighet till gymnasieskolans tre ämnen men som saknar betyg i samtliga ämnen. De som inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program löper en större risk att hamna utanför arbetsmarknaden än för andra.

Föräldrarnas utbildningsnivå är den bakgrundsfaktor som har störst betydelse för elevers slutbetyg i grundskolan. När undervisningsmönstret förändrades i riktning mot individualisering, innebar det en förskjutning av ansvar från lärare till elev och i förlängningen även från skola till hem. Stödet hemifrån har därför blivit allt viktigare och föräldrarnas utbildning och kulturella kapital har fått större betydelse för elevens resultat. Hemmets möjlighet till stöd ska inte vara avgörande för en elevs möjligheter att lyckas i skolan. Att alla elever ska ges samma möjligheter att nå målen och kunna etablera sig på arbetsmarknaden kommer till uttryck i nämndens mål om likvärdighet.

Kommunens resursfördelningsmodell innehåller flera kompensatoriska delar för ökad likvärdighet och måluppfyllelse. Förutom basersättning innehåller den strukturersättning utifrån barnens socioekonomiska bakgrund samt särskilt stöd för mer omfattande individuella behov. Men för att förbättra elevernas resultat måste resurserna användas på bästa sätt. Nämnden undersöker hur man på ett bättre sätt kan följa upp effekterna av strukturersättningen.

Det handlar också om att höja förväntningarna rejält på dessa elever för att deras kunskapsresultat ska öka. Det är viktigt att ha höga förväntningar på skolornas resultat och att lärarna har höga förväntningar på alla elever. Elever som riskerar att inte nå målen ska upptäckas på ett tidigt stadium.

Alla elever ska ges bra förutsättningar att klara sina studier. Uppföljningen av arbetet med elever i behov av särskilt stöd behöver utvecklas. Genom kommungemensamma stödfunktioner har alla kommunala och fristående skolor tillgång till konsultativt stöd och platser för dessa elever. Ett samverkansavtal mellan Uppsala kommun och Landstinget som ingicks under året, har förbättrat förutsättningarna för verksamhetsövergripande stödinsatser för de elever som har omfattande behov av stöd.

Skolinspektionen har nyligen avslutat en nationell granskning av skolgången för elever som får sin undervisning i Hem för vård eller boende, HVB. De har hittat stora brister i den skolgång som de placerade eleverna får. Barnen får inte den undervisning de har rätt till och som de behöver. De halkar ytterligare efter sina jämnåriga och får stora luckor både när det gäller att läsa och kunskaperna om samhället och naturen. De här kunskapsluckorna gör att deras fortsatta skolgång allvarligt kan försvåras. Många av ungdomarna hade vid placeringen stora skolproblem och brister i sina kunskaper. De har alltså stora behov av undervisning med hög kvalitet som anpassas efter deras situation. Detta gäller även för HVB-placerade elever i Uppsala. Skolgången har brister vilket kräver uppföljning och adekvata åtgärder.

Resultaten i de nationella proven i svenska som andraspråk har stadigt förbättrats de senaste åren medan betygsresultaten i årskurs 9 i ämnet svenska som andraspråk har försämrats. En fjärdedel av eleverna når inte godkänt och andelen godkända minskar i Uppsala, liksom i landet i övrigt. Det kan till viss del bero på att andelen nyanlända elever har ökat, men det kan också bero på att undervisningen enligt lagstadgad förordning ska bedrivas som ett eget ämne, vilket på en del håll har skapat en föreställning hos elever och föräldrar om en nivågruppering. Även om undervisningen är av hög kvalitet och uppfattas positivt av eleverna, ses inte ämnet alltid som "riktig" svenska i resursstarka familjer enligt nationella undersökningar. Skolverket visar i en rapport att elever som deltagit i undervisning i svenska som andraspråk har ett genomsnittligt mycket lågt meritvärde. Rapporten pekar på två förhållanden som kan tänkas bidra till detta. En förklaring är att eleverna som deltagit i undervisningen i högre utsträckning kommer från familjer med en låg utbildningsnivå och att

de har en svagare position på arbetsmarknaden. En annan förklaring är att ämnet i allmänhet ges som stödundervisning för svagpresterande elever istället för som ett eget ämne.¹⁴

Nämndens satsning på elever med annat modersmål än svenska har medverkat till att kvaliteten på undervisningen i svenska som andraspråk har ökat i Uppsala. Med de resultat som kommunens elever uppvisar finns det dock tydliga behov av att följa upp hur undervisningen i svenska som andraspråk bedrivs och vilka ytterligare vägar som finns för att stärka undervisningen för elever med annat modersmål. Flera grundskolor beskriver i sina kvalitetsredovisningar för 2009 att de har förändrat sina arbetssätt med elever, som inte har svenska som modersmål och att de kan notera hur detta leder till goda effekter på elevernas kunskapsutveckling. Andra skolor redovisar att de utvecklar både sin kompetens och sin organisation för att höja dessa elevers resultat. Inom Lärarlyftets ram får 23 lärare på 17 grundskolor utbildning i ämnet svenska som andraspråk. Kompetensutveckling i s.k. genrepdag och i språkutvecklande arbetssätt pågår. Undervisningen i modersmål utvecklas också bland annat genom webbaserad undervisning. Skolor, som har studiehandledning på modersmål, beskriver flera positiva effekter på elevernas kunskapsutveckling.

Alla Uppsalas elever ges möjlighet att via Internet ställa sina mattefrågor till en så kallad *läxcoach*. Omkring 30 studenter inom civilingenjörs- och lärarprogrammen medverkar på frivillig basis som läxcoacher. Antalet användare har hela tiden vuxit och det finns ett stort intresse för projektet, som bedrivs i samverkan med Microsoft. Från hösten 2009 har ett närmare samarbete också utvecklats med Uppsala Universitet. Projektet är ett viktigt komplement till skolans undervisning. Det ger eleverna möjlighet att få hjälp med sina matematikuppgifter oberoende av om de har tillgång till föräldrarnas stöd hemma och oberoende av kunskapsnivå i ämnet.

Våren 2009 startade nämnden ett projekt, *Kemimentor* i samverkan med Uppsala universitet och Microsoft, med syftet att studenter i kemi ska vägleda och inspirera lärare, främst i de lägre årskurserna, med förslag på laborationer m.m.

TekNo -projektet syftar till att höja intresset för teknik och entreprenörskap hos barn och ungdomar genom insatser till lärare och lärarnätverk. Det handlar om att inspirera till ett konkret, laborativt och lokalt anpassat arbetssätt, att aktivt samarbeta med andra aktörer i regionen som verkar inom teknik- och kompetensspridning samt att medverka i och stimulera till en ökad och strukturerad samverkan mellan skola och arbetsliv. TekNo besökte 32 skolor under året. Totalt har mer än 2000 elever deltagit i verksamheten. Ett nätverk med 14 skolor har bildats.

Kvalitetsarbete

I arbetet med kommunens kvalitetsredovisning har det varit svårt att hitta en röd tråd och en systematik i uppföljningen. Kommunfullmäktiges inriktningsmål och Barn- och ungdomsnämndens uppdrag är inte prioriterade områden på alla nivåer. Det är svårt att få fram resultat och reflekterande analyser av måluppfyllelsen om olika nivåer har olika prioriteringar.

Nämnden följer upp skolornas resultat och bedömer skolornas måluppfyllelse. Men det räcker inte att endast uppmärksamma olikheter mellan skolor och följa upp varje skolenhet. De största variationerna i resultat hittar man vanligtvis inom skolor varför det är väsentligt att resultaten analyseras inom varje skolenhet. Kvalitetsuppdraget har funnits i tre år. Trots det så är det fortfarande få skolor i Uppsala som regelbundet följer upp, analyserar och gör omställningar utifrån elevernas resultat i relation till nationella mål och kommunens

¹⁴ Skolverket (2008), *Med annat modersmål – elever i grundskolan och skolans verksamhet*, Rapport 321

prioriteringar. Det är även svårt att fånga kvaliteten i Ledningens bedömning. Den innehåller redovisningar av genomförda processer men saknar ofta analyser av elevernas resultat i relation till nationella mål och kommunens prioriteringar.

Det finns en förklaring till att det i utvärderingen av PBS finns en uppfattning att de politiska och förvaltningsmässiga styrningsprinciper som finns i Uppsala kommun ses som ett hinder.

Företrädare för PBS anser att deras förhållande till lärande inte går att förena med ett perspektiv som fokuserar på ökade resultatkrav, nationella prov och tydliga betygskriterier. Naturligtvis är det mycket relevant och intressant att forska om hur man lär sig på bästa sätt, men lika intressant är också att undersöka vilka kunskaper eleverna faktiskt har.

Fler skolor behöver analysera elevernas resultat, speciellt de som har en negativ resultatutveckling. De som ligger under sitt förväntade resultat och har gjort det över tid, ska komplettera sin kvalitetsredovisning med en utvecklingsplan som beskriver vilka förbättringsåtgärder som ska vidtas för att nå bättre resultat.

Kommunens skolor deltar i Lärarlyftet och satsar mycket på lärarfortbildning. Nästan 300 lärare har utbildats genom Lärarlyftet sedan 2007. Ett femtiotal skolor har deltagit i kompetensutveckling om IUP. Det har lett till att pedagogernas förmåga att tydliggöra elevernas kunskapsutveckling har ökat. För att fler elever ska kunna nå målen och utvecklas vidare i samtliga ämnen måste det finnas system för att följa deras kunskapsutveckling i samtliga ämne. Det är av stor betydelse att det görs redan i de tidigare årskurserna. Genom att göra tidiga uppföljningar ger man barnen en möjlighet att redan från början få en positiv utveckling. Alla elever ska uppleva delaktighet och ges möjlighet att ta ansvar för sitt eget lärande. Eleverna ska vara delaktiga och ha inflytande över sina utvecklingsmål.

En kartläggning av datorstatus och riktade investeringar i de kommunala skolorna har bidragit till en mer likvärdig nivå för elevernas möjlighet att använda IT som en del i sitt lärande, men lärarnas digitala kompetens behöver väsentligt förstärkas för att komma i kapp IT-utvecklingen i det omgivande samhället. IT har en stor strategisk betydelse i skolan enligt OECD:s rapport "The new millenium learners". I rapporten studeras sambanden mellan IT-användning och PISA - resultat. Ju mer förtrogen och van IT-användare eleven är, desto bättre studieresultat. OECD påpekar vikten av att minska digitala klyftor, som man menar är ett reellt hot och ett ansvar för samhället i stort. Från att tidigare främst ha framställts som klyftor mellan dem som har och inte har tillgång till IT, syns de stora skillnaderna nu mellan dem som kan och inte kan nyttja tekniken fullt ut. Dessa skillnader verkar i hög grad höra samman med socialt och kulturellt kapital. Enligt OECD kan och bör denna klyfta minskas och därmed förbättra möjligheten för fler unga att få en utbildning anpassad till framtidens behov.

Trygghet och studiero

Andelen elever som uppger att de känner sig trygga i skolan är sammantaget hög. Bland äldre elever är resultatet något lägre.

Resultatet för studiero varierar mellan skolorna. Sju skolor har ett resultat där mer än 90 procent av eleverna upplever att de alltid eller ofta upplever studiero. Dessa skolor bedömer resultatet utifrån att de har arbetat mycket medvetet med likabehandling. Tydlighet, struktur och rutiner ses som framgångsrikt. Någon skola har samarbetat med sin föräldraförening och tagit fram en gemensam handlingsplan med konsekvenser. En skola samverkar med hemmet i form av värdegrundsläxor för samtal hemma och någon skola framhåller ett gott pedagogiskt ledarskap som grund för ett gott resultat.

I sex av skolorna upplever bara drygt hälften av eleverna att de alltid eller ofta får studiero, varav det lägsta resultatet är alarmerande, 26 procent. Bedömningar av problemen med

arbetsron är enligt dessa skolor att de har haft problem med ledarskapet hos personalen. Ordningsreglerna är inte förankrade och man har haft svårt med att förankra dem. Reglerna är inte framtagna tillsammans med elever och föräldrar enligt lagstadgad förordning. De har i stället delgivits elever och föräldrar. Kompetensutvecklande moraliska och etiska diskussioner efterfrågas på någon skola och man vill stärka personalens gemensamma förhållningssätt.

På alla skolor pågår ett systematiskt värdegrundsarbete i någon form. Arbetet är ofta schemalagt. Betydelsen av att få stöd och handledning i arbetet med likabehandling är avgörande för skolornas framgång. Förebyggande arbete mot kränkande beteenden är av stor betydelse för att motverka mobbning. Ett stort antal skolor arbetar med utgångspunkt i *Värdegrundsarbete i praktiken (VIP)*, som har sin grund i metoden *Aggression Replacement Training (ART)*. På ett tiotal skolor har samtliga medarbetare genomgått en grundutbildning i ART. Några medarbetare på varje enhet har fått instruktörsutbildning inom ART. Många skolor samarbetar med Friends.

Gemensamma riktlinjer har tagits fram som grund för skolornas antimobbingsplaner som en del av likabehandlingsplanen. Alla skolor deltar i pågående kompetensutveckling om likabehandling som finansieras med jämställdhetspengar från Skolverket. Målet med utbildningen är att deltagarna ska få kunskap om jämställdhet, normkritiskt förhållningssätt och få stöd i arbetet med att utveckla skolornas likabehandlingsplaner utifrån *Skolverkets Allmänna råd*.

Många medarbetare har deltagit i föreläsningar som anordnas inom likabehandlingsstrategin. En samordnare för jämställdhets- och mångfaldsfrågor har anställts i den kommunala skolorganisationen i syfte att ge skolorna stöd och handledning. Att särredovisa flickors och pojkars resultat när det gäller kunskaper, trygghet och studiero bildar ett viktigt underlag att arbeta metodiskt och långsiktigt med genusfrågor. Ändå saknas analyser och bedömningar av de skillnader mellan könen som framkommer i de flesta skolors kvalitetsredovisningar. Ett arbete har påbörjats där alla skolor ökar sin kunskap om hur man kan arbeta för att minska traditionella könsmonster i skolan. Det finns ett stort intresse att arbeta med dessa frågor, men arbetet med genusfrågor är komplext där kunskaper om vilka metoder som fungerar är viktigt.

Åtgärder för förbättring

Kunskapsutveckling

En utmaning för varje skola är att erbjuda en verksamhet som ger alla elever kunskaper och färdigheter för att klara sin skolgång. För att varje barn ska lyckas nå goda resultat, behöver sociala mönster brytas och arbetet med dem som är särskilt beroende av den miljö de befinner sig i, och av de människor de kommer i kontakt med, behöver förstärkas. I detta ligger att bygga upp och vårda en god självkänsla hos eleverna och ge dem en känsla av kontroll över sitt eget liv. Skolan har förutom kunskapsuppdraget, enligt skollag och läroplan, en rad andra uppgifter: elever ska bli självständiga, kritiskt tänkande, solidariska, ha bibehållen lust att lära, fostras till medborgare osv.

Skolan ska ha bra ledare och kompetenta pedagoger som sätter mål för sina verksamheter. De ska ha höga förväntningar på eleverna med tillit till deras förmåga. Uppföljningar av resultat ska användas systematiskt för att fånga upp behov. Det ska finnas en samsyn som bygger på goda relationer över verksamhetsgränserna. De yngre barnens utveckling ska uppmärksammas och följas upp

Höga förväntningar på elevernas förmåga, oavsett bakgrund, är en av de viktigaste faktorerna för att nå goda resultat. Att få bli mött med positiva förväntningar är även en viktig skyddsfaktor för eleverna. Det är de allra mest kompetenta pedagogerna inom förskola, skola och fritid som ska vägleda och bekräfta de elever som i lägre grad än andra anses ha goda framtidsmöjligheter.

För att kunskapsresultaten ska öka och skillnaderna mellan elevernas resultat minska, både inom och mellan skolor, måste kvalitetsarbetet bli mer systematiskt. Uppföljningar av elevresultat och effekter av insatta resurser effektivitet på varje skola är en nödvändighet för att ha koll på vad som händer och vilka åtgärder som är framgångsrika för att förbättra verksamheten. Undervisningsmetoderna för de elever som har svårast att nå målen måste ses över.

Matematiksatsningen *Att våga se och ta ansvar* går vidare med fortsatt kompetensutveckling i aritmetik för lärare i de kommunala skolorna i årskurs 1-3. En kommungemensam Skolverkansökan för ytterligare fördjupning och breddning i matematik kommer att göras. Uppföljningsdiagnoser i aritmetik ska genomföras för att se om satsningen haft effekter på elevernas resultat. Jämförelser kommer att göras mellan skolor för att följa resultatskillnader mellan de som satsat på matematik och de som inte gjort det.

Inom IUP - arbetet kommer *Lära – av- varandra - dagar* att genomföras, där arbetslag berättar hur de arbetar med planeringar och matriser och ger exempel från den egna verksamheten. Digitala former för IUP och elevdokumentationer ska vidareutvecklas.

Det pedagogiska arbetet med nyanlända elever behöver utvecklas ytterligare. Orsakerna till de försämrade betygen i svenska som andraspråk i årskurs 9 ska analyseras. Studieresultaten i åk 9 för elever med annat modersmål än svenska ska följas upp särskilt för att uppmärksamma pojkars studieresultat. Andelen elever som ges studiehjälper på modersmålet ska öka och arbetet med framgångsfaktorer kopplade till skolverkets allmänna råd för utbildning av nyanlända elever ska utvecklas.

Samverkansavtalet mellan kommunen och Landstinget för barn i behov av omfattande särskilt stöd ska vidareutvecklas. Det behöver förtydligas med anvisningar om vilka barn det omfattar och vilken roll skolhälsovården ska ha i första linjens vård. Det är nödvändigt att hitta en likvärdig organisation, oavsett huvudman, för dessa cirka fem procent av barnen i förskolan och eleverna i skolan, som har behov av mycket stöd och särskilda insatser.

Åtgärdsprogrammen ska bedömas, analyseras och återkopplas varje skola. Arbetet för att minska antalet skolvägrare ska fortsätta. Verksamheten i små undervisningsgrupper ska kartläggas för att få ett underlag för analys och bedömning av undervisningens innehåll. Gemensamma dokumentmallar för elevärenden inom elevhälsan ska färdigställas. Rutinerna som är framtagna för skolgång vid placering av barn och ungdomar enligt SoL eller LVU ska revideras för att förbättra kvaliteten på dessa elevers skolgång och säkerställa deras rätt till utbildning. HVB-placerade barns skolgång ska följas upp.

Utbildningsinsatser och pilotprojekt i digital kompetens kommer att genomföras enligt SITU - modellen. *Fjärde nyckeln projektet* startar nästa år och ska pågå i fem år i samverkan med Uppsala universitet.

Kvalitetsarbete

Uppföljning av politiska beslut och intentioner ger nämnden information och kunskap om uppnådda effekter och kvalitetsnivå på verksamheten. Det systematiska kvalitetsarbetet ska stärkas på alla nivåer. Det ska finnas en tydligare röd tråd som håller ihop alla nivåer och som ska bygga på elevernas utveckling.

För att nämnden ska kunna erbjuda barn och elever likvärdiga villkor är det väsentligt att kunna följa upp verksamheterna. I såväl uppföljning som återkoppling ska system för insyn och tillsyn utvecklas.

Uppföljningen av elevernas kunskapsresultat ska omfatta alla och särskilt de grupper av elever som har en lägre kunskapsutveckling. Det man följer upp synliggörs och åtgärder för utveckling tydliggörs vilket ger fler elever förutsättningar att nå målen. Genom att efterfråga uppföljningar av resursanvändningen i de verksamheter som får en hög strukturersättning kan en ökad medvetenhet om insatta resursers effekter för målgrupperna erhållas.

Kommunens plan för uppföljning av kunskapsresultat, trygghet och studiero innehåller en resultatbilaga som gäller både för kommunala och fristående skolor. Resultaten kommer att redovisas för varje skola och redovisas i det webbaserade skolvals-systemet. De grupper av elever som har haft en svagare kunskapsutveckling än andra kommer att följas upp specifikt.

En gemensam mall för kvalitetsredovisning används av alla kommunala skolor. Det är viktigt att personalen är involverad i kvalitetsarbetet, att de känner till målen för arbetet och är delaktiga i uppföljningen av elevernas resultat. Elevers och föräldrars delaktighet i kvalitetsarbetet behöver öka.

Skolornas resultat ska återkopplas och gemensamma utvecklingsinsatser ska genomföras. Utvecklingsinsatserna ska planeras och genomföras utifrån elevernas och skolornas resultat med utgångspunkt från mål, uppdrag och styrdokument. Framgångsrika skolor, lärare och arbetsätt ska i större utsträckning än tidigare lyftas fram. Erfarenhetsbyten ska ske i form av nätverk. De uppföljningar och utvärderingar som genomförs ska i större utsträckning än tidigare användas som verktyg för skolutveckling.

Trygghet och studiero

Den pågående kompetensutvecklingen om likabehandling fortsätter, liksom nätverksarbetet. Trygghet, studiero och kränkande behandling ska kontinuerligt följas upp.

De skolor som har problem med elevernas trygghet och studiero behöver analysera orsakerna och upprätta en utvecklingsplan med åtgärder för att komma till rätta med problemen. Det kanske kräver samverkan med andra aktörer. Samverkan har inget egenvärde om det inte finns samsyn kring vad samverkan ska leda till. Om inställningen på alla nivåer i organisationen präglas av att det som görs i den egna verksamheten gör skillnad för barn och unga, och att det är meningsfullt, så kommer också verksamheten att göra skillnad.

För barnen är det nödvändigt att det finns tillit mellan olika professioner och en fungerande samverkan mellan förskola, skola, fritid och socialtjänst omkring målen. När samsyn saknas ligger fokus på form i stället för på innehåll. När samsyn råder kan varje verksamhet på allvar leva upp till sin kompensatoriska roll och bryta sociala mönster.

Många skolor beskriver att de ska öka sin föräldrasamverkan, tydliggöra ordningsreglerna och öka personalens uppmärksamhet när ordningsreglerna inte efterlevs. Fler avser att schemalägga värdegrundsarbetet och genomföra ART - utbildning för all personal. Många tänker införa Livskunskap i någon form. En del startar trygghetsteam och inför trygghetsvandringar. Några ska revidera ordningsreglerna i samverkan med elever och föräldrar för att de ska vara förankrade från början, i enlighet med lagstadgad förordning.

I samarbete med förskolan och gymnasieskolan erbjuds skolor utbildning i kartläggningsmetoder och normkritisk pedagogik. Elevernas delaktighet i det strategiska värdegrundsarbetet ska utvecklas genom stöd och handledning av samordnaren i jämställdhets- och mångfaldsfrågor. Skolorna ska erbjudas fortsatt utbildning med särskilt

fokus på kartläggningsmetoder, reflektioner och analyser av tillgänglig statistik och kunskap om lämpliga metoder för att motverka traditionella könsmonster.

Det ska finnas en plan för överlämnande på varje skola i kommunen. Där ska det framgå hur övergången mellan verksamheter ska ske så att det blir så positivt som möjligt för barn och elever.

För att kunna planera bättre och tillfredsställa rätt behov ska ungdomars livsvillkor och framtidsplaner kartläggas genom en kundundersökning som belyser hur offentliga insatser påverkar ungas liv innefattar områden som skola, fritid, samhälle, trygghet, hälsa, arbete och framtid. En sådan undersökning skulle ge en stadig kunskapsbas som är representativ för alla unga.

OBLIGATORISK SÄRSKOLA

Obligatoriska särskolans organisation

2009 fanns 12 kommunalt drivna särskolor och 5 frisärskolor. Samtliga 12 kommunala särskolor är lokalintegrerade med grundskolan och ingår i respektive rektors ansvarsområde. Elevantalet var 230 elever, 138 elever inom grundsärskolan och 92 elever i träningskolan. Därutöver var 28 elever individintegrerade i grundskolan.

Enheterna är organiserade under grundskolan och ingår i respektive rektors ansvarsområde. Affärsområdet Resurs och kunskap arbetar med uppdragsbaserad verksamhet från grundskolan mot bl.a. särskolan med barnets/elevens individuella utveckling i fokus. Särskolans konsultativa enhet bistår med den kompetens som efterfrågas.

Obligatoriska särskolans mål inför 2009

Målen är lika som för grundskolan. Barn- och ungdomsnämnden har formulerat effektmål specifika för särskolan. De ska följas upp för att visa hur långt eleverna nått i förhållande till kursplanernas mål.

Förutsättningar för verksamhetens/verksamheternas måluppfyllelse

Det totala antalet elever i Uppsala inom hela åldersgruppen 7-15 år, oavsett skolform, har åren 2002 - 2010 minskat med ca 3 250. Andelen elever som går i särskolan har minskat från ca 1,6 procent 2002 till knappt 1,3 procent 2010. Fortfarande skrivs cirka tio elever ut per läsår på vårdnadshavares begäran. Någon gemensam orsak till utskrivningarna går inte att finna.

Barn- och ungdomsnämnden gav 2009 ett uppdrag till den kommunala särskolan att anpassa sin organisation till det minskade elevunderlaget. Anpassningen är gjord och en långsiktig plan för särskolans organisation är upprättad.

Arbetet i verksamheten

Eftersom särskolan huvudsakligen bedrivs i skolenheter som har både grundskola och särskola har resultatet av särskolans verksamhet inte i tillräckligt hög grad framgått i tidigare års kvalitetsredovisningar. Det finns fortfarande stora variationer i vad som tas upp. Inkluderingsstanken är tydlig i cirka hälften av redovisningarna. Likaså är elevperspektivet tydligt men föräldraperspektivet är inte lika tydligt beskrivet av alla.

Resultat och måluppfyllelse i relation till nationella mål

Kunskapsutveckling

Måluppfyllelsen om att alla elever ska ha en skriftlig dokumentation som visar hur långt eleven nått i förhållande till kursplanerna är svårbedömd på grund av att det är få skolor som redovisar området på ett tydligt sätt. De individuella utvecklingsplanernas roll för att följa elevernas utveckling mot målen har ökat. Nästan alla skolor redovisar dokumentationer i form av individuella utvecklingsplaner men det svårt att genom kvalitetsredovisningarna göra någon bedömning av skolornas resultat. Effektmålen har skärpts inför 2010 med en tydligare bedömning av måluppfyllelsen.

Alla särskoleelever, som har modersmålsundervisning, får individuell undervisning i modersmålet. Modersmållärarna utbildas för att möta dessa elevers behov.

Kvalitetsarbete

Verksamhetens kvalitet bedöms sammantaget som god, men instrumenten för att dokumentera nationella och kommunala mål behöver utvecklas. Skolorna har nått olika långt i sitt kvalitetsarbete.

Trygghet och studiero

I grundsärskolan är tryggheten god och det har den varit de senaste åren.

Analys och bedömning av måluppfyllelse i verksamheten som helhet

Kunskapsutveckling

De flesta grundsärskolorna utvecklar ett arbete med regelbunden dokumentation och uppföljning mot målen. Det reflekterande och analyserande vardagsarbetet har ökat och enheterna arbetar i större utsträckning med åtgärder för utveckling men det förekommer inte överallt. Kursplanemålen är inte tillräckligt styrande och skriftliga omdömen saknas i de flesta utvecklingsplanerna. Ofta används ett värdeladdat språk där eleven är problembärare. Fortsatt kompetensutveckling krävs för att ge alla elever oavsett behov chans att nå kursplanernas mål.

Av kvalitetsredovisningarna framgår inte om någon uppföljning sker av de individintegrerade elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas mål men frågan finns som ett utvecklingsområde.

Kvalitetsarbete

Någon beskrivning av hur skolorna arbetat med själva processen med kvalitetsarbetet finns inte. Kvaliteten på redovisningarna är ojämn, från utmärkta sådana till mindre utvecklade produkter och skolorna har nått olika långt när det gäller att se redovisningarna som ett underlag för den egna utvecklingen.

Trygghet och studiero

Formerna behöver utvecklas för hur eleverna bättre ska kunna framföra sina uppfattningar, eftersom den trygghetsenkät som används i grundskolan inte passar alla elever i särskolan och träningskolan i sin nuvarande form. Likabehandlingsplaner beskrivs endast av några skolor.

Åtgärder för förbättring

Återkoppling av de individuella utvecklingsplanerna ska göras på skolnivå. Riktlinjer och styrdokument ska implementeras på varje enhet. Utbildning i pedagogisk planering och skriftliga omdömen ska genomföras. De nya kursplanerna för särskolan ska implementeras. Särskolestödet kommer att vara en referensgrupp till Skolverkets kursplaneförslag

Verksamheten ska anpassas genom uppföljning av elevströmmar, elevtal och av särskolans fortsatta organisering och utveckling. Lärarbehörigheten ska följas upp på respektive skolenhet. Kompetensutveckling ska genomföras i form av fördjupningskurs i läs- och skrivutveckling samt lärandeprocesser inom särskolan, AKK-utbildning (alternativ och

kompletterande kommunikation) samt fördjupad utbildning för personal som arbetar med autism

Kvalitetsredovisningarna ska återkopplas till varje skola. Kunskapsutvecklingen bland individintegrerade elever ska redovisas. Andra former och sätt att genomföra elevenkäter och även föräldraenkäter ska tas fram.

En modell ska tas fram för att undersöka, beskriva och bedöma läskunnigheten för särskolans elever. Elevernas rätt till modersmål/studiehandledning ska säkerställas i fortsatt samarbete med Språkskolan.

Simkunnigheten hos särskolans elever ska följas upp.

SKOLBARNOMSORG

Skolbarnsomsorgens organisation

Den kommunala skolbarnsomsorgen var hösten 2009 organiserad i 51 fritidshem inom grundskolan och 14 fritidshem inom särskolan. Fritidshemmen är lokal- och verksamhetsmässigt integrerade med grundskolor, särskolor eller resursenheter. Uppsala kommun bedriver även öppen fritidsverksamhet i form av 17 kommunalt producerade fritidsklubbar. Verksamheten är samlokaliserad med kommunens fritidsgårdar och bedrivs under ledning av fritidsverksamhetens områdeschef.

Arbetet i verksamheten

För att stärka personalen och höja kvaliteten på fritidshemsverksamheten har det bildats nätverk för personalen i olika skolområden. Det är en strategi för att höja fritidshemmens kvalitet.

Skolbarnsomsorgens mål inför 2009

Verksamheten ska utvecklas i enlighet med Skolverkets Allmänna råd.

Resultat och måluppfyllelse i förhållande till nationella mål

I jämförelse med tidigare år har andelen fritidshem som beskriver ett systematiskt kvalitetsarbete ökat från en tredjedel till nästan hälften. Tydligare mål har beskrivits på något fler enheter och fler fritidshem kompletterar skolan genom pedagogisk verksamhet. Informationen till föräldrarna är ett förbättringsområde i en fjärdedel av fritidshemmen.

Fritidshemmens del i skolans verksamhet har ökat. En tredjedel beskriver ett arbetssätt där fritids och skolan skapar en helhet för eleven men det är fortfarande få fritidshem som konkret beskriver ett resultat mot de nationella målen.

Fritidshemmen saknar ofta egna mål för verksamheten. Arbetet redovisas oftast som en helhet med gemensamma mål för både grundskolan och skolbarnsomsorgen.

Likabehandlingsplanerna är oftast gemensamma för skola och fritidshemmen där en samsyn beskrivs utifrån ett elevperspektiv.

Samma trygghetsenkät som används i skolan förekommer på få fritidshem. Den ger en bra bild över tryggheten specifikt på fritidshemmet.

Nationella mål saknas för fritidsklubbarna men enheterna arbetar enligt Skolverkets Allmänna råd med kommentarer för öppen fritidsverksamhet. Till skillnad från fritidshemmen så har fritidsklubbarna åtaganden med mål på enhetsnivå vilket underlättar uppföljning.

Kvalitetsredovisningen visar att verksamheten i god utsträckning når sina uppsatta mål.

Fritidsklubb	2007	2008	2009
antal öppettimmar	16 747	16 518	17 214
antal barn	1 541	1 531	1 602
andel flickor (%)	46%	44%	43%
andel pojkar (%)	54%	56%	57%
antal besök	67 661	62 922	64 532
kostnad i kr per öppettimme	472	443	505
kostnad i kr per barn	5 130	4 782	5 432

Analys och bedömning av måluppfyllelse i verksamheten som helhet

Ledningens bedömning ger en väldigt otydlig bild av verksamheten i fritidshemmen. De lärdomar som man lyfter fram är att man får svar på det man frågar om och att mallen för fritidshemmens kvalitetsredovisning är styrande och att verksamheten synliggörs på detta sätt. Samtidigt så saknas beskrivningar av mål och utvärderingar. Andelen personal med fritidspedagogutbildning är låg och utbildningsnivån är ojämnt fördelad mellan fritidshemmen. Ledningen har genomfört en kartläggning av fritidshemmens verksamhet och förutsättningar men resultatet presenteras inte med analyser eller bedömningar av vilka lärdomar eller åtgärder detta lett fram till.

Fritidshemmens pedagogiska roll förstärks i förslaget till ny skollag. Vilka strategier kommer det att kräva när det för närvarande är brist på utbildade pedagoger?

Generellt har fritidsklubbarnas verksamhet en god måluppfyllelse. De har dock inte nått målen om en jämn åldersfördelning. I kvalitetsredovisningen uppger cirka två tredjedelar av fritidsklubbarna att mobbning förekommit sällan eller aldrig och en tredjedel uppger att mobbningsfall förekommit tre till fyra gånger under året. Fritidsklubbarnas verksamhet är av god kvalitet men det saknas fritidsklubbar i ett flertal bostadsområden i Uppsala.

Åtgärder för förbättring

En del ungdomar har skolbarnsomsorgen som sin huvudsakliga arena för identitetsutveckling. Där har fritidshemmen en viktig roll. För att möta alla barn och unga, och särskilt dem som i lägre utsträckning än andra klarar av de mer strukturerade läroprocesserna i skolan, behöver barnen ges möjligheter att få utveckla olika sidor och framförallt uppleva sig själva som aktörer i sitt eget lärande. Barnens egna kunskaper, som förvärvas under fritidstiden, kan användas som en resurs och ett medel att nå de nationella kunskapsmålen.

Informationen till föräldrarna om verksamheten i fritidshemmen ska förbättras. Det gäller både information i den dagliga kontakten och tydligare information på skolans hemsida. Det ligger i linje med Skolverkets satsning på föräldrainsformation där verksamheten ska synliggöra för att få föräldrar att ställa högre krav på fritidshemmen.

Kompetensutvecklingsinsatser med utbildning och nätverksarbete som påbörjats ska prioriteras för att utmytna i ett lokalt måldokument för fritidshemmen. Fritidsverksamheten ska ges stöd och förutsättningar för att möjliggöra nätverksträffar områdesvis för implementeringen av måldokument.

Efter en gemensam föreläsning för fritidshemmen som handlade om hur fritids kan påverka skolresultaten har det inspirerat ett par fritidshem att påbörja ett kvalitetsarbete kring denna frågeställning. Det är ett arbete som bör inledas på varje enhet.

Likabehandlingsplanerna följs upp årligen. Andelen fritidspedagoger bör öka genom en långsiktig strategi. Möjligheten att genomföra fritidspedagogutbildning för personal som saknar högskoleutbildning ska undersökas.

För att nå bättre måluppfyllelse i fritidsklubbarna kommer skärpt uppföljning och dialog att genomföras med de enheter som inte nått målen.

GYMNASIESKOLA

Gymnasieskolans organisation

Läsåret 2008-09 fanns 11 kommunala och 12 fristående gymnasieskolor i Uppsala. Denna kvalitetsredovisning omfattar de kommunala gymnasieskolorna. De fristående redovisar direkt till Skolverket. Två av de kommunala gymnasieskolorna bedriver sin verksamhet som självstyrande verksamheter sedan vårterminen 2009.

Under 2009 avvecklade en kommunal gymnasieskola sin verksamhet samt en fristående gymnasieskola avslutade sin verksamhet på grund av konkurs.

Kommunala gymnasieskolans utbildningsutbud har bestått av 16 nationella program, 9 specialutformade program, individuella program samt International Baccalaureate med Pre International Baccalaureate.

En gymnasieskola genomförde kvalificerad yrkesutbildning (KY), finansierad via den statliga KY-myndigheten. Fyra enheter bedrev även gymnasiesärskola. Denna verksamhet redovisas separat.

Kommunens uppföljningsverksamhet har under 2009 kontaktat 514 ungdomar och upprättat individuella handlingsplaner för 63 kvinnor och 66 män.

Uppsala kommun startade hösten 2009 projektet Andra chansen. Detta skulle under två år, inom det individuella programmets ram, stödja ungdomar i målgruppen 16-19 år som saknade slutbetyg från gymnasieskolan för att nå gymnasiekompetens och få förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Projektet finansierades med stöd av Europeiska Socialfonden (ESF).

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden (UAN) var styrelse för gymnasieskolan, utom för elev i utbildning där Produktionsnämnden för vård och bildning var styrelse.

Nämnden för självstyrande skolor (NSS) ansvarade för frågor om de självstyrande gymnasieskolorna Bolandgymnasiet och Jällagymnasiet.

Varje skolenhets ledning bestod av rektor med enhetsansvar och en eller flera programrektorer med programansvar. De flesta skolledare hade genomgått den statliga rektorsutbildningen.

Underlag och rutiner för framtagande av kvalitetsredovisning

Skolornas kvalitetsredovisningar har presenterats och diskuterats lokalt både vid personalmöten och i skolkonferensen. De flesta skolorna har en eller flera lokala utvärderare som sköter skolans egen utvärdering och gör en utvärderingsplan. På de flesta skolor finns också ett antal kvalitetspiloter som är "motorer" i det pedagogiska kvalitetsarbetet i arbetslagen.

Som underlag för kommunens kvalitetsredovisning finns även frågeformulär och resultatredovisning för respektive skola samt extra utvärderingar som har gjorts under 2009.

Kvalitetsredovisningarna diskuteras vid uppföljningsbesök där uppdragsgivaren tillsammans med gymnasielidningen och utförande skola diskuterar verksamheten och analyserar uppnådda resultat.

Personalens delaktighet i arbetet med kvalitetsredovisningen har under åren ökat, bl.a. tillämpar en skola en modell där arbetslagen kontinuerligt för loggbok över sin verksamhet. Denna ligger sedan till grund för delar av kvalitetsredovisningen. Andra skolor har kvalitetsgrupper som diskuterar utformningen och innehållet i kvalitetsredovisningen. Även elevkår/elevråd har på vissa skolor möjlighet att påverka innehållet i skolans kvalitetsredovisning.

Vidareutveckling av kvalitetssäkringssystemet med gemensam struktur på kvalitetsredovisningar och gemensamt utvärderingssystem med kvalitetsenkäter och kursutvärderingar sker kontinuerligt i samarbete mellan enheternas lokala utvärderare och kvalitetspiloter och gymnasiestaben.

Några kommunala skolor har under året övergått till att använda kvalitetssäkringsmodellen Qualis som grund för sin kvalitetsredovisning. Kvalitén på kvalitetsredovisningarna varierar stort. Liksom tidigare år är kvalitetsredovisningarna oftast beskrivande, men inte värderande. Åtgärder för utveckling saknas ofta i kvalitetsredovisningarna.

Gymnasieskolans mål inför 2009

Nedan redovisas de åtgärder som genomförts efter uppföljningen av Kommunfullmäktiges inriktningsmål, Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål samt kvalitetsredovisning för 2008.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål samt Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål.

Elevernas kunskapsutveckling ska prioriteras. Uppsalas elever ska uppnå minst det resultat som förväntas enligt Skolverkets statistikdatabas Salsa.¹⁵

Effektmål: *Eleverna ska efter avslutad skolgång ha uppnått grundläggande behörighet.*

Grundläggande behörighet för avgångselever med slutbetyg i kommunala gymnasieskolor har ökat från 79,7 procent 2008 till 83,3 procent 2009

Effektmål: *Eleverna ska ha fått slutbetyg från gymnasieutbildningen efter fyra år.*

66 procent har fått slutbetyg efter fyra år, mot 65 procent ett år tidigare.

Lärare och elever ska vara trygga i skolmiljön. Detta innebär bland annat att det ska råda lugn och ro i klassrummen och att mobbning eller annan kränkande behandling inte tolereras.

Effektmål: *Ingen elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska utsättas för någon form av mobbning eller annan kränkande behandling.*

I landstingets undersökning "Liv och hälsa 2009", uppger ca 3 procent av pojkar i gymnasiets åk 2 att de blivit/blir utsatta för mobbning i skolan och för flickor är andelen under 0,5 procent. Andelen ungdomar som blivit utsatta för mobbning i skolan har varit ungefär samma vid undersökningar 2005, 2007 och 2008. Ca 85 procent av eleverna i åk 2 anger att de trivs bra i skolan. Andelen elever som trivs bra i skolan har ökat med 6 procentenheter för flickor och 9 för pojkar sedan 2005.

Två anmälningar eller incidenter om mobbning har angivits av gymnasieskolan.

Elever med annat modersmål än svenska ska få modersmålsundervisning och studiehjälp utifrån individuella behov.

¹⁵ Salsa avser endast grundskolans elever

Eleverna får modersmålsundervisning utifrån önskemål. När det gäller studiehandledning är målet ej uppnått. Samtliga elever på IVIK¹⁶ får dock studiehandledning på modersmålet två gånger i veckan.

Samtliga skolor och förskolor ska ha likvärdiga villkor.

Förutsättningarna för att uppnå målet om likvärdiga villkor har tillgodosetts genom beslut om en ny program- och elevrelaterad ersättningsmodell för samtliga skolor samt en modell för strukturersättning, vilket innebär att resurser i större utsträckning än tidigare tilldelas skolor som har elever med stora behov av särskilt stöd.

I samverkan med näringslivet stärka och utveckla yrkes- och lärlingsutbildningen i gymnasieskolan.

För läsåret 2008/2009 uppnåddes författningskravet om 15 veckors APU på 4 av 7 kommunala skolor med yrkesprogram. En utvärdering av APU har genomförts under 2009, vilken visar på flera förbättringsområden. Handledarrollen på företagen, samarbete och kommunikation mellan skolor och företag, bättre undervisnings-material och moment under APU, uppföljning av eleverna, elevinflytande över val av APU-plats.

För läsåret 2008/2009 tilldelades Uppsala kommun 102 lärlingsplatser av Skolverket, varav 62 platser utnyttjades. För 2009/2010 har 99 platser beviljats och 59 platser utnyttjats.

På de flesta yrkesinriktade program samverkar skola och arbetsliv via programråden.

Effektmål: *Uppsalas gymnasieskolor, inklusive gymnasiesärskolan, ska 2012 ha fått utmärkelsen "Skola för hållbar utveckling".*

År 2009 har 10 % av kommunala gymnasieskolor fått utmärkelsen för "Skola för hållbar utveckling"

Uppföljning av Kommunfullmäktiges uppdrag i IVE 2009 – 2012 till Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Att skapa ett forum för möten mellan fristående och kommunala skolor för att överföra erfarenheter och insikter med syfte att förbättra skolväsendet i kommunen som helhet.

Ett första möte med rektorer från fristående och kommunala gymnasieskolor och självstyrande kommunala gymnasieskolor ägde rum under april månad 2009. Huvudtalare var Marie-Hélène Ahnberg från Skolinspektionen i Stockholm. Under hösten 2009 genomfördes ett annat sådant möte. Huvudtalare var Peter Johansson från Skolverket.

Inför våren 2010 planeras ett möte med lärare och skolledare på fristående och kommunala gymnasieskolor. Huvudämnet kommer att vara den nya gymnasiereformen 2011.

Att säkerställa att samtliga skolor infört antimobbningmetoder och planer baserade på vetenskaplig grund och anpassade till svenska förhållanden och aktivt arbetar med dessa.

Samtliga gymnasieskolor har planer mot mobbning/ kränkande behandling och dessa ingår i skolornas likabehandlingsplaner. Planerna följs upp och revideras kontinuerligt. Skolorna samarbetar med respektive elevråd/elevkår för att motverka mobbning och kränkande behandling. De flesta skolor har kamratstödare och många skolor samarbetar med organisationen Friends. Metoder och effekter diskuteras kontinuerligt bl.a. i rektors- och programrektorsgrupp.

Uppföljning av Utvecklingsområden 2008

¹⁶ IVIK = introduktionskurs för elever med invandrarbakgrund

I Uppsala kommuns sammanfattande kvalitetsredovisning för gymnasieskolan angavs nedanstående utvecklingsområden och åtgärder för förbättring.

Kvalitetssystemet bör utvecklas så att kvalitetsredovisningen blir ett verktyg för skolans eget utvecklingsarbete. Personalens och elevernas delaktighet i kvalitetsarbetet bör också utvecklas så att alla på skolan känner att de bidrar till skolans kvalitet genom det dagliga arbetet.

Ett nytt kvalitetssäkringsverktyg, Qualismodellen implementeras av gymnasieskolorna läsåret 09/10. Systemet bygger på självvärdering och kan integreras med andra system som gör att resultat kan åskådliggöras på ett tydligt sätt. Avsikten är att öka engagemanget för att förbättra kvaliteten i utbildningen.

Uppföljning och diskussion om resultat på kvalitetsenkäter och kursutvärderingar behöver utvecklas. En typ av uppföljning är att klasserna diskuterar sina egna enkätresultat och skriver ”klassens kvalitetsrapport”.

Det är oklart om detta har fått något genomslag på skolorna.

I skolornas kvalitetsredovisningar har analys och bedömning av uppnådda resultat utvecklats, men ytterligare utveckling av detta område behövs så att sambandet mellan resultat av insatta åtgärder och åtgärder för förbättringar tydligare framgår.

Skolornas kvalitetsredovisningar har inte lett till någon utveckling inom området. Däremot har en utveckling av skolornas resultatredovisning lett till att de flesta skolor redovisar uppnådda resultat av insatta åtgärder för särskilt stöd.

Diskussion har förts om att skolorna ska arbeta för att bli kvalitetscertifierade. Detta betyder att skolorna skulle göra en form av verksamhetsanalys och självvärdering och att en diskussion om skolans kvalitet skulle föras på alla nivåer i skolan.

Fr o m läsåret 2009/2010 kommer skolorna att arbeta med Qualis för att bli kvalitetscertifierade, vilket betyder att skolorna ska genomföra en verksamhetsanalys och en självvärdering. I samband med införandet av Qualismodellen är ambitionen att analys och bedömning av uppnådda resultat ska utvecklas och förbättras.

Arbetet med att få utmärkelsen ”Skola för hållbar utveckling” fortsätter. En skola certifierades läsåret 08/09 och en annan ansöker om certifiering läsåret 09/10.

Förutsättningar för verksamhetens/verksamheternas måluppfyllelse

Elevernas betyg och kunskaper från grundskolan är en av de förutsättningar som är utgångspunkt för gymnasieskolans arbete. Enligt Skolverkets databas har ökningen av andelen grundskoleelever i Uppsala med godkänt betyg i samtliga ämnen fortsatt och var våren 2009 80 % jämfört med 78 % både våren 2007 och 2008.

UAN har gett ett stimulansbidrag till de skolor som inrättat lektorstjänster. Nio lektorer har i dagsläget tillsatts inom projektets ram.

Skolverket har ett pågående projekt med lärlingsutbildning. Totalt har Uppsala 132 lärlingar under utbildning. Ett stimulansbidrag ges till de huvudmän som satsar på lärlingar.

En ny studie- och yrkesvägledningsorganisation för kommunens grund- och gymnasieskolor, Samlad vägledning, startade sin verksamhet 2009-07-01. Avsikten var att stärka elevernas möjligheter att på individnivå få en kvalificerad studie- och yrkesvägledning och därmed öka den enskildes insikter om utbudet inför kommande studie- och yrkesval. Den Samlade vägledningen finns organisatoriskt under Styrelsen för Teknik & service.

Intagningspoängen läsåret 2008-09 varierar kraftigt mellan olika program och skolor. De program som tagit emot flest elever utan godkänt betyg i samtliga ämnen och under 160 poäng från grundskolan är

Omvårdnadsprogrammet	38% ökning med 4 procentenheter
Hotell- och restaurangprogrammet	37% ökning med 2 procentenheter
Handels- och administrationsprogrammet	38% minskning med 2 procentenheter
Barn- och fritidsprogrammet	31% minskning med 17 procentenheter

På Samhällsvetenskapsprogrammet har 5,7 % elever inte godkänt betyg i samtliga ämnen när de börjar gymnasieskolan.

Den utbildning som tagit emot flest elever med höga intagningspoäng är IB- där 98 % av eleverna har mer än 200 poäng vid intagningen.

De diagnostiska test som genomförs vid början av gymnasiestudierna hösten 2008 visar att 8,4 % av eleverna (exklusive elever på individuella programmet) har stora problem med läsförståelse (staninevärde 1-2). Motsvarande siffra 2007 var 9,8 %.

Enligt matematiktest har 8,0 % av eleverna, främst på yrkesförberedande program, otillräckliga förkunskaper i matematik. Jämförbar siffra för år 2007 var 7,3 %. I engelska har ca 11 % av eleverna otillräckliga förkunskaper. Motsvarande siffra för åren 2006 och 2007 var 12 %.

Personaltäthet på gymnasieskolan

Gymnasieskolan	Antal elever snittvärde	Personal/100 elever	Lärare/100 elever
2007	8062	11,4	7,6
2008	7843	11,7	7,7
2009	7751	11,1	7,4

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens kostnader för gymnasieskolan under 2009 uppgick till 940 027 tkr och fördelade sig enligt nedan.

Kostnader	2009
Gymnasieskola, egen regi	682 808
Fristående gymnasieskolor	196 627
Ersättning till andra kommuner	20 782
Övriga kostnader	39 810
Summa kostnader	940 027

Arbetet i verksamheten

Skolorna erbjuder varierande pedagogiska lösningar för att kunna ge eleverna goda möjligheter att fullfölja och lyckas med sina studier. Exempel på olika lösningar är kurser i olika studietakt, etappläsning, ämnesövergripande arbete och olika samverkansprojekt under hela eller halva dagar, undervisning i olika gruppstorlekar beroende på kursinnehåll och arbetssätt, koncentrationsläsning, läsning av hela kurser tillsammans med speciallärare mm. Majoriteten av skolorna har två eller flera speciallärare och/eller specialpedagoger för att ge elever och lärare det stöd och den rådgivning som behövs.

Sommargymnasium och lördagsgymnasium har erbjudits elever som har fått eller riskerar att få IG på en eller flera kurser.

Dessutom erbjuds andra stödinsatser t ex olika typer av individuellt program för grupper av elever, framförallt på Uvengymnasiet. Det erbjuds programinriktat individuellt program (PRIV) på de flesta gymnasieskolor för elever som saknar betyg i ett av de behörighetsgivande ämnena matematik eller engelska från grundskolan. Individuella program för enskilda elever genomförs också. För elever med Aspergers syndrom finns ett specialutformat program.

För elever som vill arbeta med större individuellt ansvar finns inom naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet varianten SPUNK med flexibelt arbetssätt.

Alla elever som inte uppnått grundläggande behörighet efter 3 år erbjuds förlängd utbildning. Under läsåret 2008-09 har 173 elever haft förlängd utbildning. Detta är en ökning jämfört med förra läsåret, då 157 elever hade förlängd utbildning.

Resultat och måluppfyllelse i relation till nationella mål

Andelen elever (av samtliga avgångselever) som fullföljt sin utbildning med grundläggande behörighet för högskolestudier, var våren 2009 83,3 % att jämföra med 79,7% våren 2008 och 78,6% både våren 2007 och våren 2006 – alltså en avsevärd förbättring. Andelen elever som fick slutbetyg var 89,3 % våren 2009 att jämföra med 87,8% våren 2008, 86,8% våren 2007 och 86,7% våren 2006.

Andelen elever som avslutar sin utbildning med reducerat program har minskat från 10,7% våren 2005 till 8,6 % våren 2006 och 5,1 % våren 2007. Våren 2009 hade andelen elever med reducerat program minskat till endast 2,9 %.

Andelen elever med grundläggande behörighet har ökat liksom andelen elever med slutbetyg. Av de elever som fick slutbetyg 2009 hade 93,2 % behörighet för högskolestudier jämfört med 90,7% 2008, 91,9% våren 2007 och 91,3% våren 2006.

Resultaten sammanfattas i nedanstående tabell

Andel(%) elever med	2007	2008	2009
Grundläggande behörighet 1	79,7	79,7	83,3
Grundläggande behörighet 2	91,9	90,7	93,2
Slutbetyg	86,8	87,8	89,3
Reducerat program	5,1	5,4	2,9

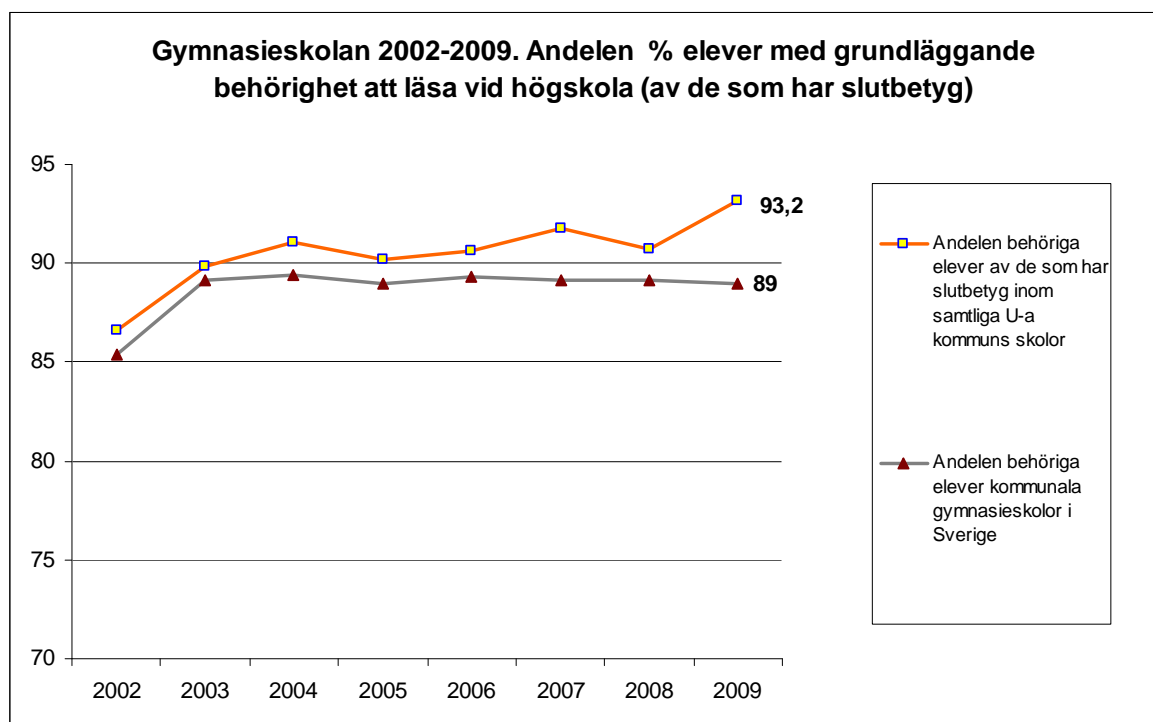
1) av alla avgångselever

2) av de elever som har slutbetyg. Det är detta mått som Skolverket använder i sin statistik.

Alla elever som inte uppnått grundläggande behörighet efter 3 år erbjuds förlängd utbildning. I september 2008 hade 197 elever förlängd utbildning. Antalet i september år 2009 var 207.

Nedanstående diagram visar andelen elever med behörighet till högskolestudier i den kommunala gymnasieskolan i Uppsala jämfört med kommunala skolor i riket.

Grundläggande behörighet

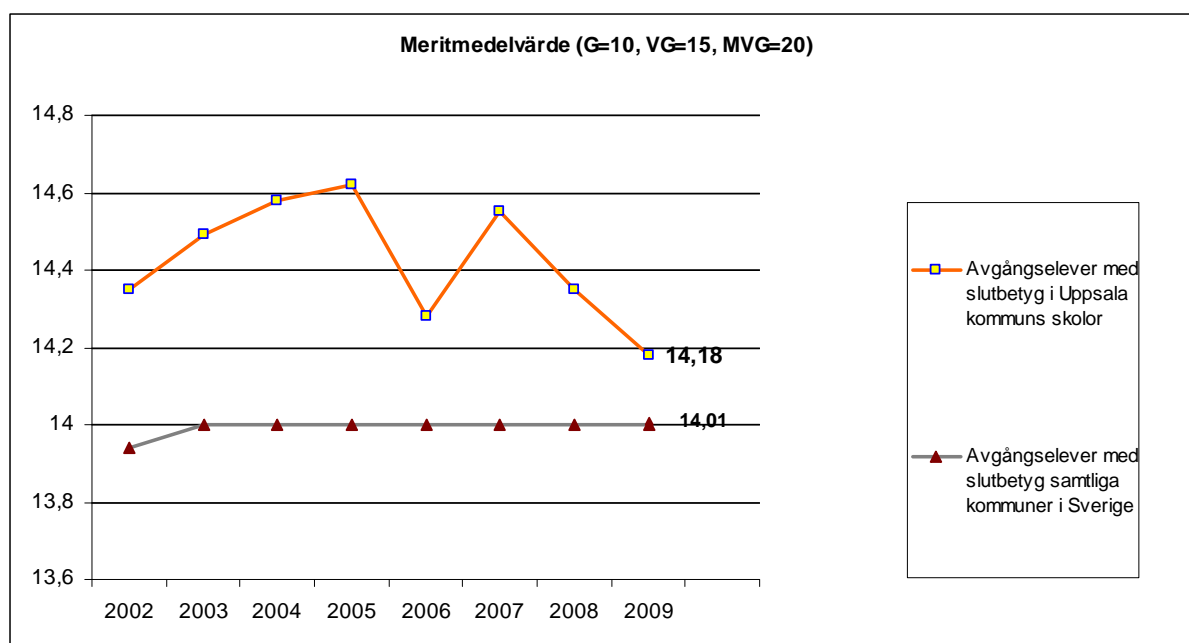
Av diagrammet kan utläsas att i Uppsala kommuns gymnasieskolor har en större andel av eleverna med slutbetyg behörighet till högskolestudier än elever i riket som helhet (93,2% jämfört med 89%)

Andelen elever (av dem som har slutbetyg) som har minst betyget Godkänt i svenska, engelska och matematik ses i nedanstående tabell. För att kunna göra jämförelser med statistik för kommunala gymnasieskolor i hela riket används jämförelsetal för elever med slutbetyg.

Vt år	Svenska A		Engelska A		Matematik A	
	Uppsala	Riket	Uppsala	Riket	Uppsala	Riket
2001	99,4	98,9	98,0	96,9	97,3	95,0
2002	99,3	98,9	98,4	97,3	97,2	95,6
2003	99,6	99,0	98,2	97,5	96,5	96,0
2004	99,4	99,1	98,9	97,3	97,2	96,2
2005	99,2	99,0	97,8	97,0	96,6	95,7
2006	98,7	98,9	98,1	97,3	95,5	96,1
2007	98,4	99,0	97,5	97,4	95,8	96,1
2008	98,6	98,9	96,5	97,4	96,2	96,3
2009	98,9	99,0	98,4	97,6	97,0	96,9

I nedanstående diagram kan ses att meritmedelvärdet (betyget G=10 p, betyget VG=15 p och betyget MVG=20 p) för de elever som har slutbetyg det senaste läsåret har sjunkit från 14,4 till 14,2. Fortfarande är medelvärdet för Uppsala högre än för kommunala gymnasieskolor i riket som helhet, där medelvärdet är 14,0.

Meritmedelvärde

Analys och bedömning av måluppfyllelse i verksamheten som helhet

Eleverna inom Uppsala kommuns gymnasieskolor lyckas fortfarande bra i förhållande till elever i riket som helhet. Det genomsnittliga meritvärdet för avgångselever med slutbetyg ligger högre än snittet för riket och värdet för Uppsalas samtliga avgångselever ligger högre jämfört med elever med slutbetyg i riket.

Andelen elever som har slutbetyg har ökat från 87,8% våren 2008 till 89,3 % våren 2009, dvs med 1,5 %. På riksnivå finns inget jämförelsetal för hur många av samtliga avgångselever som har högskolebehörighet eller som fått slutbetyg.

Av de 1 878 elever som har slutbetyg har 1 750, dvs 93 %, behörighet att läsa vidare på högskolan. Värdet för Uppsalas del har ökat med två procentenheter jämfört med 2008. Siffrorna för riket som helhet visar att 89 % av elever med slutbetyg har behörighet för högskolestudier. Detta innebär att Uppsala ändå ligger fyra procentenheter över riket.

Trots att många elever vid starten av gymnasiestudierna har låga meritvärden har andelen elever som fullföljer sina studier med grundläggande behörighet till högskolestudier ökat. Det innebär att 83 % av samtliga 2 102 avgångselever har högskolebehörighet jämfört med 80 % 2008 och 2007. Vårt mål var att andelen skulle öka. Andelen elever som har slutbetyg har också ökat men 1,5 % 87,8% till 89,3 %.

Åtgärder för förbättring

Skolornas kvalitetsredovisningar bör fokuseras mer på resultat av insatta åtgärder och åtgärder för förbättringar.

Utvärdering av skolornas arbete med elever med andra modersmål än svenska visar på brister främst beträffande styrning och uppföljning. Inför kommande år måste denna fråga ges hög prioritet. Ett bristområde är att studiehandledning på modersmålet inte ges till elever som har behov av det.

Arbetet med att skolorna ska möta elevernas olika lärostilar behöver utvecklas och får inte begränsas till arbete med studieteknik.

Arbetet med att följa upp vilket resultat olika insatser för elever i behov av särskilt stöd ger måste fortsätta med syfte att den enskilde eleven i högre grad ska nå de nationella målen och att uppnå kostnadseffektivitet för insatta åtgärder.

Hållbar utveckling är ett prioriterat område där de kommunala gymnasieskolorna har uppdraget att samtliga senast 2012 ska ha fått utmärkelsen ”Skola för hållbar utveckling”. En skola har redan under 2008 fått utmärkelsen och flera har kommit långt i sitt arbete. Ett par skolor har dock ännu mycket att arbeta med för att nå utmärkelsen.

Elevers delaktighet i skolans arbete inom flera områden bl.a. möjligheten att kontinuerligt utvärdera och påverka kursupplägget behöver öka för att stärka elevernas delaktighet och ansvar. Nya former för att öka elevernas intresse och engagemang för det mer formella demokratiarbetet i elevråd/kår, klasskonferens mm behöver utvecklas, vilket också är en del i elevernas demokratiska fostran.

Kraven på inflytande, kunskap om och användning av skolornas likabehandlingsplaner ökar. Arbetet med detta behöver därför intensifieras.

Kontakter och samarbete mellan gymnasieskolor och arbetsliv ska utvecklas och vid behov ska nya former prövas. Skolorna ska arbeta för att få avtal med arbetsplatserna, där parternas åtaganden klart framgår och där eventuella ersättningsregleras

Skolorna bör rikta fokus på att minska avhopp och förbättra elevernas närvaro i skolan.

Arbetet kring hållbar utveckling bör intensifieras så att samtliga gymnasieskolor kan få utmärkelsen ”Skola för hållbar utveckling”.

Skolorna ska förbereda sig inför Gy2011.

Gymnasieskolan i siffror - kvalitetsredovisning 2008-09

Skola	Enligt Extens statistikfil	Enligt skolornas kvalitetsredovisning 2008-2009				Enligt Extens statistikfil juli 2009 ²				
		Antal elever 15/10-08	Personal/Årsarbetare 15/10-08	Varav Lärare	Lärartäthet per 100 elever	Personal-täthet per 100 elever	Andel % elever med slutbetyg	Andel % elever behöriga till högskola (av de som har slutbetyg)	Andel elever behöriga till högskola (av de samtliga avgångselever)	Meritmedelvärde
									Elever med slutbetyg	Samtliga elever
Boland	1256	167,5	117,5	9,4	13,3	87,0	87,6	76,2	12,0	11,4
Celsius	863	78,6	51,6	6,1	9,1	90,7	99,0	89,8	14,5	13,9
Ekeby	395	50,4	30,5	8,6	12,8	80,5	90,3	72,7	13,0	12,1
Fyris	1033	98,0	69,5	6,7	9,4	88,0	93,0	81,8	13,4	12,8
GUC ¹	550	60,9	52,4	9,6	11,1	92,1	79,3	73,0	13,2	12,7
Jälla	331	64,6	33,0	9,9	19,5	85,2	94,7	80,7	13,8	13,1
Katedral	999	93,5	62,0	6,2	9,4	93,7	98,6	92,4	16,3	15,8
Linné	552	59,0	40,1	6,9	9,7	86,6	87,7	75,9	13,3	12,5
Lundellska	807	88,0	58,9	7,3	10,9	88,8	96,5	85,7	14,9	14,3
Rosendal	765	66,6	43,5	5,6	8,7	94,2	100,0	94,2	16,6	16,2
Uven	200	33,2	15,2	8,0	16,4					
Total	7751	860	574	7,4	11,1	89,3	93,2	83,3	14,18	13,54
Värde för kommunala gymnasieskolor i riket (enligt Sveriges officiella statistik)							89,0		14,0	

1) GUC:s totala elever och lärare på Medieprogrammet inräknade

2) Från nationellt och specialutformade program

FRIVILLIG SÄRSKOLA

Frivilliga särskolans organisation

I Uppsala fanns läsåret 2008-2009 två kommunala gymnasiesärskolor, två kommunala självstyrande skolor och tre fristående gymnasiesärskolor. Denna kvalitetsredovisning omfattar de kommunala gymnasieskolorna. De fristående redovisar direkt till Skolverket

Den kommunala gymnasiesärskolan finns lokalintegrerad på fyra gymnasieskolor. Varje gymnasiesärskola har en programrektor som är underställd respektive rektor.

Uppsala kommun har sju nationella program av åtta möjliga, och ett specialutformat Omvårdnads- och omsorgsprogram. Uppsala har även individuella program med inriktning yrkesträning och verksamhetsträning.

På samtliga skolor finns elevvårdsteam som arbetar med gymnasiesärskolans elever.

Drygt 23 % av eleverna kommer från andra kommuner.

Det finns tre fristående gymnasiesärskolor i Uppsala.

Underlag och rutiner för framtagande av kvalitetsredovisning

Kvalitetsredovisningarna genomförs läsårsvis.

Gymnasiesärskolorna har egna kvalitetsredovisningar, men följer där så är lämpligt, mallen för gymnasiet.

Mallarna för kvalitetsredovisningen har tagits fram gemensamt mellan uppdragskontoret och produktionen. Varje gymnasiesärskola har en kvalitetspilot. Gymnasiesärskolans kvalitetspiloter utvecklar kontinuerligt gymnasiesärskolans kvalitetssystem.

Kvalitetspiloterna från de olika enheterna har gemensamt tagit fram kvalitetsenkäter anpassade till gymnasiesärskolans elever och vårdnadshavare. De initierar och genomför kontinuerliga uppföljningar och utvärderingar på sina enheter. Kvalitetspiloterna har en viktig roll i sin förankring i arbetsenheter och arbetslag. All personal ges därigenom möjlighet att medverka till kvalitetsredovisningen. Uppdragskontoret har gjort uppföljningar i form av skolbesök under året, men även besök direkt kopplat till kvalitetsredovisningen.

Vid uppföljningen av kvalitetsredovisningen har programrektor, kvalitetspilot och utbildningsledare närvarit. Vid besöken har analyser och diskussioner förts om skolans verksamhet kopplat till fjolårets kvalitetsredovisning, kontra årets och vilka förbättringar som är aktuella inför nästa års kvalitetsredovisning.

Den frivilliga särskolans mål inför 2009

Nedan redovisas de åtgärder som genomförts efter uppföljningen av Kommunfullmäktiges inriktningsmål, Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål samt kvalitetsredovisning för 2007.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål: *Att lärare och elever ska vara trygga i skolmiljön. Detta innebär bl. a. att det ska råda lugn och ro i klassrummen och att mobbning eller annan kränkande behandling inte tolereras.*

Likabehandlingsplaner finns på samtliga gymnasiesärskolor i Uppsala. Inom gymnasiesärskolorna har 92 % av eleverna uppgivit att de känner sig trygga.

Elever med annat modersmål än svenska ska få modersmålsundervisning och studiehandledning utifrån individuella behov.

För att nå hög måluppfyllelse och bättre resultat har utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden tillsammans med Barn- och ungdomsnämnden sedan 2005 lämnat ett övergripande uppdrag med särskilt fokus på hur elever med utländsk bakgrund tas emot och vilka arbetssätt och metoder som används för elevernas kunskapsutveckling.

Fler elever i gymnasiesärskolan har fått modersmålsundervisning det senaste året, jämfört med föregående år.

Att samtliga skolor och förskolor ska ha likvärdiga villkor.

En ny ersättningsmodell infördes inför år 2007 som bygger på elevernas individuella behov. Modellen innebär att större resurser i större tillfaller skolor som har elever med större behov.

Flera kommunala skolor ska utvecklas till självstyrande skolor med eget avtal och egen ledning.

Två gymnasiesärskolor startar som självstyrande skolor 1 jan 2009.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål

Samtliga ungdomar ska efter avslutad skolgång ha förutsättningar att studera vidare, få en anställning eller ha en annan sysselsättning.

Alla elever som går ett nationellt program får godkänt i slutbetyg. Målet blir därför svårt att mäta med godkänt betyg som kriterium.

Genom att erbjuda eleverna ett brett kursutbud och en tydlig individuell planering, kartläggs elevernas möjligheter och intressen för att hitta rätt i sitt yrkesval. Varje elev har en mentor, som har en viktig roll att nå ut till anhöriga inför yrkesvalet.

Uppsala kommun delfinansierar projektet ”Kortare väg till arbetslivet” som är ett samverkansprojekt mellan Uppsala kommun och Arbetsförmedlingen och som syftar till att fler ungdomar med funktionshindrade ska få sysselsättning.

Av 28 elever som gått ut gymnasiesärskolan 2009 har 26 personer studier eller annan sysselsättning 6 månader efter avslutat gymnasium och två har pågående planering för omplacering respektive placering.

Antalet till skolledningen rapporterade incidenter avseende mobbning eller annan kränkande behandling, ska för varje skolenhet minska med målet att vara noll under planperioden.

För gymnasiesärskolan finns inga inrapporterade mobbningsfall.

Likabehandlingsplaner finns på samtliga kommunala gymnasieskolor i Uppsala och den förväntade effekten är ökad trygghet och större lugn och ro i skolorna.

Utvecklingsområden enligt gymnasiesärskolans kvalitetsredovisning 2009

I gymnasiesärskolans sammanfattande kvalitetsredovisning angavs nedanstående utvecklingsområden. Här redovisas utvecklingsområden och insatta åtgärder.

Ett kontinuerligt utvecklingsarbete pågår om utformning av elev- och föräldraenkäter anpassade till gymnasiesärskolan.

Ett arbete pågår med utformning av kursutvärdering för eleverna.

Ökat elevinflytande och delaktighet

Skolan har utarbetat elevenkäter och föräldraenkäter för att ha en nära samverkan med hemmen. Resultaten analyseras och man tar aktivt upp dem med eleverna. Av enkäten kan man utläsa att delaktigheten är större än föregående år.

Värdegrunds- och trygghetsfrågor behandlas kontinuerligt.

Elevers kompetens när det gäller kommunikation och samspel tränas via värderingsövningar.

Genom studiekontrakt och schemalagda mentorssamtal tränas elevernas ansvarstagande, delaktighet och inflytande över den egna lärprocessen.

Utvecklade rutiner för kvalitetsarbetet så att både elever och personal blir mer delaktiga.

Av skolornas kvalitetsredovisningar framgår att kvalitetsarbetet är under kontinuerlig utveckling med delaktighet av elever och personal. Utarbetande av rutiner och handlingsplaner pågår.

Utbyte av erfarenheter och samarbete, sker med andra gymnasiesärskolor genom regelbundna nätverksträffar, som kvalitetspiloterna är ansvariga för.

Betyg och bedömning

Skolorna ska utveckla gemensamma riktlinjer för betyg och bedömning.

Utveckla kontakterna med daglig verksamhet

Skolorna har utarbetat rutiner tillsammans med daglig verksamhet för att få en smidig övergång efter gymnasiesärskolans slut.

Förutsättningar för verksamhetens/verksamheternas måluppfyllelse

Skolorna har påbörjat att skapa fasta rutiner kring kartläggning av elevens behov av framtida sysselsättning. Studie- och yrkesvägledningen har förstärkts genom att även lärare på skolorna arbetat med detta. Möjligheterna till arbetsplats förlagd utbildning, något som är extra viktigt för gymnasiesärskoleeleverna, varierar mellan skolorna. En del elever har möjlighet att få mer än de 22 veckorna och andra har svårt att få ut dem. Ett närmare samarbete med daglig verksamhet har påbörjats.

Inga avgifter tas ut av eleverna. I skolornas undervisning finns naturliga inslag av studier i närområdets natur.

Arbetet i verksamheten

Skolan möter varje elev på ett individuellt plan och anpassar pedagogiken efter var och ens förutsättningar. Gymnasiesärskolan har ett brett utbud från individuella program, specialutformat program och nationella program. Industriprogrammet är det enda nationella program som saknas. Verksamheterna arbetar utvecklingsinriktat och systematiskt. Rutiner och handlingsplaner upprättas och förbättras kontinuerligt efter uppföljning och utvärdering.

Dokumentationen av utförda åtgärder är god. Kompetenshöjande insatser för personalen genomförs.

Verksamheten har utvecklats genom nätverksträffar mellan skolorna. Möten mellan utbildningsledare och kvalitetspiloter från olika skolor har förbättrat den systematiska dokumentationen, uppföljningen och utvärderingen. Elevernas möjligheter att välja enstaka kurser på andra gymnasier/gymnasiesärskolor har ökat genom samarbetet. En strävan finns att ständigt vidareutveckla och förbättra verksamheten.

Resultat och måluppfyllelse i relation till nationella mål

Målet för gymnasiesärskolans elever är att förbereda eleverna för ett liv som självständiga sociala och ansvarskännande vuxna. Alla elever som avslutar gymnasiesärskolans fyraåriga nationella program får slutbetyg.

Resultaten och måluppfyllelsen vad gäller kunskaper relaterat till kursplanernas mål är goda. Tryggheten är god och man arbetar aktivt med demokratifrågorna. Personalen är kompetent och engagerad och arbetar målmedvetet för att eleverna ska känna helhet och kontinuitet. De försöker ställa individanpassade krav och ger utmaningar efter elevernas förutsättningar. Möjligheterna för eleverna att läsa enstaka kurser på andra program eller skolor är god. Avhoppen är få. De individuella utvecklingsplanerna kopplat till mentorskap hjälper eleverna att nå ett optimalt resultat av sina studier.

När eleverna går ut gymnasiesärskolan är de väl förberedda inför sitt kommande vuxenliv.

Analys och bedömning av måluppfyllelse i verksamheten som helhet

Gymnasiesärskolans verksamhet synliggörs i kvalitetsredovisningen. Sedan gymnasiesärskolan övergick till att ha en egen kvalitetsredovisning har det blivit lättare att se den verksamhetsutveckling som pågår. Måluppfyllelsen är i sin helhet god.

Skolorna arbetar systematiskt med uppföljning, utvärdering och dokumentation. Verksamheterna har väl utbildad personal.

Åtgärder för förbättring

Uppsala kommun kommer förutom inriktningen att uppnå de nationella målen även att genomföra insatser för att uppnå Kommunfullmäktiges inriktningsmål samt Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål.

Skolornas kvalitetsredovisningar kan vidareutvecklas så att de olika skolornas redovisningar blir mer jämförbara och likvärdiga.

Elever som behöver studiehandledning på modersmålet ska erhålla det.

Skolorna bör utveckla arbetet med samarbetspartner för att alla elever ska få sin arbetsplatsförlagda utbildning.

Skolan behöver utveckla fasta rutiner kring kartläggning av elevens framtida behov av sysselsättning.

Dataundervisningen bör förbättras.

En vidareutveckling av elevernas möjlighet till delaktighet är önskvärd.

Informationen gällande möjligheten att få sommarjobb behöver kvalitetssäkras.

KOMMUNAL VUXENUTBILDNING, SFI OCH SÄRVUX

Vuxenutbildningens organisation

Under 2009 erbjöds kommunal vuxenutbildning inom grundläggande och gymnasialnivå inom kommunens egen regi hos Vuxenutbildningen Linné (tidigare Cederblad), Bolandgymnasiet och hos externa utförare Hermods, Lernia, Infokomp, Kompetensutvecklingsinstitutet, NTI-skolan och Studieförbundet.

Utbildning enligt förordningen om vuxenutbildning för utvecklingsstörda – särvux – erbjöds på Linné.

Svenskundervisning för invandrare – SFI – erbjöds på Linné och i kombination med arbetslivsinriktad introduktion på Lernia och Hermods.

Underlag och rutiner för framtagande av kvalitetsredovisning

Uppgifterna i denna kvalitetsredovisning har hämtats från respektive utbildningsanordnares kvalitetsredovisning. En fylligare beskrivning av varje anordnares verksamhet återfinns i dessa.

Samtliga utförare redovisar genomförda utvärderingar bland såväl personal som kursdeltagare. Resultaten från dessa har legat till grund för diskussioner och aktiviteter inom personalgrupper, elevgrupper och elevråd under hela 2009 för att utveckla kvaliteten i verksamheten. Genomgående har sedan personalen varit delaktig i arbetet med att ta fram underlag till det som presenteras i utförarnas årliga kvalitetsredovisningar.

Vuxenutbildningens mål inför 2009

Kommunfullmäktiges inriktningsmål: *”Deltagare i vuxenutbildningen ska efter genomförd utbildning ha förutsättningar att studera vidare eller stärka sin roll på arbetsmarknaden.”*

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål: *”Deltagare inom sammanhållen yrkesinriktad utbildning ska senast sex månader efter slutförd utbildning ha ett arbete eller vara i studier.”*

Plan för 2009 var 75 %. Faktiskt utfall var 79 %. (2007: 72 %)

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål: *”Deltagare i grundläggande vuxenutbildning slutför kurs med lägst betyget Godkänt.”*

Plan för 2009 var 86 %. Faktiskt utfall var 81 % (2008: 74 %).

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål: *”Deltagare i teoretisk gymnasial vuxenutbildning slutför kurs med lägst betyget Godkänt.”*

Plan för 2009 var 92 %. Faktiskt utfall var 88 % (2008: 87 %).

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens mål (i Uppdragsplan för 2008): *”Andelen deltagare inom särvux som slutför kurs enligt individuell studieplan med minst betyget Godkänt ska vara minst 80 %.”*

Målet är uppnått. Andelen deltagare med betyget Godkänt är 87 procent.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål: *”Nyanlända flyktingar och invandrare ska ha likvärdiga förutsättningar för att leva och försörja sig som övriga medborgare i kommunen”*

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål: *”Deltagare befinner sig i arbete eller andra studier än sfi sex månader efter avslutad introduktion.”*

Plan för 2009 var 50 %. Faktiskt utfall för samtliga med introduktionsersättning var 38 %. Alla dessa deltog inte i Sfi. (2007 var andelen 39 %.) Plan för 2009 var 50 %. Faktiskt utfall för samtliga med introduktionsersättning var 38 %. Alla dessa deltog inte i Sfi. (2007 var andelen 39 %.). Det bör i sammanhanget påpekas att uppgiften har hämtats från en enkät, vilken 167 personer besvarat, 24 procent av det totala antalet möjliga respondenter. Detta ska jämföras med det totala antalet individer som deltog i introduktionsinsatser under 2009, 690 personer, vilket utgör 26 procent av det totala antalet deltagare i sfi+introduktionsinsatser, 2458 individer. Den genomförda mätningen kan inte ens teoretiskt omfatta samtliga möjliga respondenter eftersom själva mättillfället ska ske sex månader efter avslutad introduktion. Det innebär att för dem som avslutade 2009-12-31 så finns det ingen mätning. Det finns alltså ingen mätning som omfattar hela 2009.

Åtgärder för utveckling 2008–2009

I de flesta fall när åtgärder för utveckling tagits upp i kvalitetsredovisningen för 2008 finns en koppling till dessa i 2009 års redovisning. Ett fåtal undantag finns, men dessa är av den arten att de kan hanteras vid tillfälle för återkoppling gällande föreliggande kvalitetsredovisning. Ett sätt att underlätta kontinuiteten är att införa en rubrik i mallen för kvalitetsredovisning som explicit kräver en genomgång av vad som togs upp som åtgärder i föregående års redovisning. Denna rubrik kommer att föras in i mallen för 2010.

Nedan följer en redovisning av de viktigaste åtgärderna, där externa anordnare redovisas först och interna därefter:

Grundläggande vuxenutbildning

I de kurser där åttioprocentmålet inte nåddes fullt ut kommer åtgärder att vidtas i form av extra stöd på olika sätt till de studerande.

Åtgärder har vidtagits.

Linné hade planerat en samverkan mellan lärare i grundläggande matematik och sfi-lärare för att redan på sfi-nivå förbereda för matematikstudier på grundläggande nivå. På grund av minskat antal deltagare, vilket var en effekt av den upphandling av introduktionsinsatser och sfi som gjorts, genomfördes inte detta.

Gymnasial vuxenutbildning

Allmänna ämnen

En avbrottsundersökning gjordes 2008 och den ligger som grund för det fortsatta arbetet med att minska avbrotten i reguljär och flexibel undervisning.

Linné har arbetat med att digitalisera undervisningsmaterialet för att göra det möjligt för dem som av tidsbrist ser sig tvungna att avbryta studierna att förhoppningsvis fortsätta sina studier. I kurser där det varit svårt för de studerande att nå Godkänt har dessa förstärkts så att mer lektionstid har erbjudits. I kärnämnen erbjuds deltagande i mindre grupp. Linné pekar också på nyttan av att Centrum för vuxnas lärande gör dyslexidiagnoser och även genomför

nivåtester i ett antal ämnen. Båda insatserna underlättar för individerna så att de kan få den stöd de behöver och hamna i rätt undervisningsgrupp.

Minska och förhindra avbrott på distanskurserna genom att den studerande ska ha möjlighet att få hjälp med studierna av personal i Uppsala och att det blir en tätare kontakt mellan den studerande och anordnaren.

Åtgärder har vidtagits. Studieleddare finns på plats och en ökad kontakt med studerande på distanskurserna har tagits.

Yrkesinriktade ämnen

Inom omvårdnadsprogrammet finns behov av stöd i svenska för de studerande som har annat modersmål än svenska. Skriftlig och muntlig kompetens ska stärkas för att de studerande ska klara sina studier och bli anställningsbara inom sitt yrke.

Kompetensutvecklingsinstitutet erbjuder de studerande ”schemalagd studieverkstad”, där extra stöd erbjuds.

Linné har erbjudit de studerande att läsa Svenska som andraspråk A parallellt med yrkesstudierna. I svenskundervisningen har man använt texter med anknytning till vården. De studerande har även erbjudits extra stödtimmar.

En ny antagningsprocess har tagits fram för studerande till VVS-, El/Larm-, Automationsteknik- och Kylutbildningarna för att minska felval och avbrott. Den syftar till att klargöra vilka krav som kommer att ställas under utbildningen och förklara vilken nivå utbildningen ligger på. Studiebesök och intervju kommer att vara obligatoriska innan antagningsbesked kan lämnas.

Den nya antagningsprocessen har genomförts under 2009.

För att nå en målfyllelse där 80 % av de studerande når minst G i betyg inom dataämnen på distans kommer anordnaren att satsa på uppföljning av studieresultat och regelbunden kontakt med de studerande.

Uppföljning och regelbunden kontakt med studerande har genomförts med ett gott resultat.

Särvux

Samarbetet mellan lärarna i svenska och bild fortsätter för studerande med annat modersmål än svenska. De kommer också att erbjudas studiehandledning på sitt hemspråk.

Samarbetet mellan lärare i svenska och bild har fortsatt. De studerande med annat modersmål än svenska har erbjudits studiehandledning.

Uppföljning av arbetet med individuell studieplan för varje studerande.

I den individuella studieplanen har lärarna beskrivit kursplanernas mål på lätt svenska. I planen anges även de delmål som den studerande förväntas nå.

Samverkan mellan särvux och arbetshandledare inom daglig verksamhet kring personer med förvärvad hjärnskada.

Undervisningen har förlagts till deltagarnas arbetsplatser. Önskemål om utökad undervisningstid har tillgodosetts. Kontinuerligt undersöks möjligheterna att utveckla nya utbildningar med yrkesinriktning.

Svenskundervisning för invandrare

Genomföra regelbunden uppföljning av varje deltagares studieresultat genom uppföljningsprov och individuella samtal.

Uppföljning har genomförts regelbundet.

Samverka med introduktionsenheten kring praktik och praktikplacering.

Samverkan har genomförts.

SFI-studerande med flexibel undervisning ska i en högre grad få tillgång till stöd av en lärare även på de flexibla delarna av undervisningen då det visat sig att en personlig kontakt är viktig för goda studieresultat.

En ny organisation där lärare finns på plats under hela studiedagen *är genomförd*.

Förutsättningar för verksamheternas måluppfyllelse

Viktiga förutsättningar för verksamheternas måluppfyllelse är bland andra tillgången till behöriga lärare, möjligheterna till studiefinansiering, kvalitetsarbete och ekonomiska förutsättningar. Här redovisas endast de ekonomiska förutsättningarna.

UAN: Budget 2009 Vuxenutbildning	
	Budget 2009
4 CENTRUM FÖR VUXNAS LÄRANDE	
Kommunbidrag	15 295
Summa intäkter	15 295
Summa kostnader	15 295
4 GRUNDLÄGGANDE VUXENUTBILDNING	
Kommunbidrag	13 540
Interkommunala ersättningar	300
Summa intäkter	13 840
Summa kostnader	13 840
4 GYMNASIAL VUXENUTBILDNING	
Kommunbidrag	50 806
Statsbidrag moms	955
Interkommunala ersättningar	2 600
Övriga intäkter	
Summa intäkter	54 361
Summa kostnader	54 361
4 SÄRVUX	
Kommunbidrag	5 053
Summa intäkter	5 053
Summa kostnader	5 053
4 SVENSKA FÖR INVANDRARE	
Kommunbidrag	35 318
Moms	1 057
Interkommunala ersättningar	300
Summa intäkter	36 675
Summa kostnader	36 675

Arbetet i verksamheten

Grundläggande vuxenutbildning

Resultat

Grundläggande vuxenutbildning har under 2009 bedrivits på Linné och Hermods. Linné har genomfört traditionell klassrumsundervisning och, vad gäller ett antal kurser, flexibel undervisning (även kallad halvdistanst) och Hermods har haft distansundervisning.

Utbildningen har följt föreskrivna mål i gällande styrdokument. Rekrytering av deltagare har gjorts genom Centrum för Vuxnas Lärande (CVL), men informationsinsatser från utbildningsanordnare har också bidragit till rekrytering.

Resultat som lyfts fram av anordnarna är:

Insatser i form av studieledare på plats och personlig kontakt med studerande har ökat aktiviteten hos studerande på distansundervisningen. (Hermods)

Av deltagarna som fullföljde distanskurserna var det 95 % nådde minst betyget G. (Hermods) (Notera att detta gäller distansutbildningar inom grundläggande och gymnasial utbildning).

Revidering av distanskurser och en ökad pedagogisk samverkan har ökat kvaliteten i undervisningen. (Hermods)

Utbildningsanordnarna för fram att de nivåtestningar som genomförs vid Centrum för vuxnas lärande i matematik, engelska och svenska som andra språk underlättar placering i rätt undervisningsgrupp.

Åtgärder för utveckling

Linné lyfter fram att en djupare analys av resultaten inom varje ämnesgrupp ska företas.

Ytterligare revidering och förbättring av nätbaserade kurser och nya kurser i Athena. (Hermods)

Ny lärplattform. (Hermods)

Gymnasial vuxenutbildning

Resultat

Gymnasial vuxenutbildning har under 2009 för allmänna ämnen bedrivits vid Vuxenutbildningen Linné, Hermods och NTI. Gymnasial vuxenutbildning med yrkesinriktning har bedrivits vid Vuxenutbildningen Linné, Lernia, InfoKomp, Kompetensutvecklingsinstitutet och Studieförbundet. Samtliga utbildningar har följt föreskrivna mål i gällande styrdokument. Rekrytering har gjorts genom CVL och i samverkan med Arbetsförmedlingen.

Resultat som lyfts fram av anordnarna gällande utbildning i allmänna ämnen:

Av deltagarna som fullföljde distanskurserna var det 95 % (Hermods) respektive 86 % (NTI) som nådde minst betyget G.

Av deltagarna som fullföljde den reguljära undervisningen var det 84 % som nådde minst betyget G. (Linné)

Insatser i form av studieledare på plats och personlig kontakt med studerande har ökat aktiviteten hos studerande på distansundervisningen. (Hermods)

Revidering av distanskurser och en ökad pedagogisk samverkan har ökat kvaliteten i undervisningen. (Hermods)

Större grad av individanpassning ger fler betyg med G och färre avbrott. (NTI)

Avbrottsfrekvensen har minskat. För reguljär- och flexibel undervisning var den 20,5 % (2008:16 %) och för distanskurserna 2009 NTI 9 %, Hermods 19 % (2008: 26 %).

Ämnesöverskridande projekt ökar samverkan mellan kurser som leder till fördjupad kunskap hos den studerande. (NTI)

Linné redovisar ett antal insatser: För studerande i behov av särskilt stöd har undervisning i mindre grupp erbjudits. För studerande med funktionsnedsättning upprättas en individuell studieplan, hjälp med studieteknik, anpassat undervisningsmaterial samt individuell undervisning eller undervisning i mindre grupp. För studerande med annat modersmål än svenska har svenskstöd erbjudits. Pensionerade lärare tränar konversation med dessa. Resultat av insatser för att nå målen ges så gott som uteslutande i form av betygsresultat, vilka redovisats ovan under ”mål för 2009”.

För distanskurserna har det varit obligatoriskt att delta fysiskt på upprop vid starten av utbildningen. Det har lett till att alla har deltagit i orienteringskursen som introducerar distansstudierna. Resultatet har blivit att fler har fullföljt studierna.

Resultat som lyfts fram av anordnarna gällande utbildning i yrkesinriktade ämnen:

En ny antagningsprocess har tagits fram för studerande till VVS-, El/Larm-, Automationsteknik- och Kylutbildningarna för att minska felval och avbrott. Den syftar till att klargöra vilka krav som kommer att ställas under utbildningen och förklara vilken nivå utbildningen ligger på. Studiebesök och intervju kommer att vara obligatoriska innan antagningsbesked kan lämnas. (Lernia)

Studerande inom omvårdnadsämnena med annat modersmål än svenska har haft möjlighet att läsa svenska som andraspråk parallellt med yrkesstudierna. Kurslitteratur har anpassats efter deras behov och extra stöd har getts. (Linné)

Samtliga kurser inom yrkespaketet uppnådde målet att minst 80 % av de studerande ska nå lägst betyget G.

Avbrott för studerande som läst yrkesinriktade datakurser har minskat från 18 % 2008 till 11 % 2009. (Infokomp)

Flexibel utbildning som anpassas efter elevens behov får uppmärksamhet i elevutvärderingar. (KUI)

Matematikkurs A och matematikstöd har lagts till på VVS- och Kyl-teknik- utbildningarna för att stödja deltagare med låga matematikkunskaper. Det har gett positiva resultat. (Lernia)

Placeringsgrad för VVS: 81 % är i arbete eller högre studier efter fullföljda studier, El-teknik: 92 % i arbete eller högre studier efter fullföljda studier, Kyl-teknik: 80 % i arbete eller högre studier efter fullföljda studier, Restaurang: Kock, 100 %, Bar/servering, 100 %, och Vård: 81 %.

Apu, möjlighet till vägledning/coachning och kontakt med arbetslivet ger resultat för fortsatta studier och möjligheten att få arbete efter avslutad utbildning.

Webbaserad lärportal ger flexibla möjligheter.

Studerande på datakurserna är mycket nöjda med sin utbildning. (Infokomp)

Åtgärder för utveckling

Allmänna ämnen

Ytterligare revidering och förbättring av nätbaserade kurser och nya kurser i Athena. (Hermods)

Ny lärplattform. (Hermods)

Fler företagsomfattande enkäter för en säkrare och bättre kvalitetskontroll. (Hermods)

Försök med internetbaserat elevråd. (NTI)

Investera i mjuk- och hårdvara med målet att öka användningen av IKT i det pedagogiska arbetet. (Linné)

Använda Rexnet som webbplattform. (Linné)

Arbeta med kvalitetsverktyget Qualis. (Linné)

Yrkesinriktade ämnen

Inom omvårdnadsprogrammet ska träffarna, tillsammans med handledare och studerande, före praktiken utvecklas. (Linné)

Särvux

Resultat

Särvux har under 2009 bedrivits av Vuxenutbildningen Linné. Utbildningen har följt föreskrivna mål i gällande styrdokument. Rekrytering till särvux har gjorts genom CVL men också av arbetshandledare inom daglig verksamhet. Resultat som lyfts fram av anordnaren är:

Samverkan mellan lärare i bild och lärare i svenska har bedrivits, med avsikt att öka de studerandes lust för språket. Att måla har varit ett sätt att ge språket en annan dimension.

För gruppen förvärvad hjärnskada har önskemål om utökad undervisningstid tillgodosetts, förlagd till deltagarnas arbetsplatser.

Erfarenheterna av distansundervisning som provades under 2009 visade att en bra studieteknik, ett väl anpassat läromedel, den studerandes egen motivation och koncentrationsförmåga var nödvändig för att klara studier på egen hand.

Åtgärder för utveckling

Särvux' nya modell för samverkan med personer i den studerandes (träningsskolans nivå) nätverk ska under året tillämpas och utvärderas.

Särvux' delkurser kommer att provas och utvärderas.

Kompetensen inom särvux' arbetslag vad gäller Sfi:s arbetssätt och kursplaner ska öka.

Svenskundervisning för invandrare (SFI)

Resultat

Inför 2008 beslutade Utbildnings och arbetsmarknadsnämnden om följande inriktning för Svenska för invandrare: "Sfi/introduktion ska vara sammanhållen och arbetsinriktad.

Utbildning i svenska, yrkesbedömning/validering, praktik och/eller andra arbetsförberedande inslag eller arbete måste kunna kombineras. Arbetsplatsförlagt lärande och företagande ska finnas som alternativ. Möjlighet ska finnas att i högre utsträckning studera grundläggande och

gymnasial utbildning parallellt med sfi. Akademiker bör tydligare och tidigare kopplas till universitet och högskola.”

Under våren 2008 genomfördes all sfi på dåvarande Vuxenutbildningen Cederblad (Linné) och för hösten 2008 fanns också sfi i Lernias och Hermods regi. Utbildningen har följt föreskrivna mål i gällande styrdokument. Rekrytering till sfi har gjorts genom CVL men också av introduktionsenheten och flyktingmottagningen. Samverkan sker kontinuerligt med Arbetsförmedlingen via CVL.

	Lernia	Linné	Hermods
Totalt antal deltagare under 2009	649	925	884
Antal deltagare Hälsospåret, oavsett kurs		104	
Antal deltagare Kristallen (sfi i samverkan med öppen förskola), oavsett kurs		61	
Betyg			
Antal betyg kurs A		50	
Antal betyg kurs B	122	89	
Antal betyg kurs C	111	165	145
Antal betyg kurs D	87	156	124
Praktik			
Antal deltagare som har fått praktik under året, oavsett kurs	206	50	133
Arbete			
Antal deltagare som har fått instegsjobb, i samarbete med Af, under året, oavsett kurs	15	21	34
Antal deltagare som har fått nystartsjobb, i samarbete med Af, under året, oavsett kurs		5	
Antal deltagare som har fått arbete under året	52		7

Resultat som lyfts fram av utföraren är:

Fler betyg och en snabbare genomströmning av studerande kan märkas under 2009.

Antal deltagare som fått praktik, instegsjobb eller traditionell anställning har ökat

Veckoplanering och en tydligare uppföljning av de studerandes kunskapsutveckling har gett positiva resultat i betyg och praktik

Betyg Sfi Lernia: 100 % av de studerande har fått lägst betyg G i någon av de kurser de deltagit i.

Betyg Sfi Linné: 100 % av de studerande har fått lägst betyg G i någon av de kurser de deltagit i.

Betyg Sfi Hermods: 99 % av de studerande har fått lägst betyg G i någon av de kurser de deltagit i.

Väl fungerande elevråd har bidragit till inflytande och utveckling av kvalitet i undervisningen och av arbetsmiljön. (Lernia och Hermods)

Satsning på IT-stöd för undervisning och lärplattform har gett ökade möjligheter för den studerande att ta ansvar för sin inläring och kunskapsutveckling.

Modersmålsundervisning har bedrivits på arabiska, sorani, persiska, kurmanji och dari. En del av läs- och skrivinläringen sker på modersmålet.

Åtgärder för utveckling

Lärare som undervisar i Sfi kommer under året att ta emot Särvox för studiebesök. Sfilärarna kommer också att besöka Särvox' lärare för erfarenhetsutbyte. (Linné)

En datasal reserveras för tyst arbete. (Hermods)

Separat intag för mastersstuderande. (Hermods)

Extra lärarhjälp till de studerande hela dagen, 8.00–20.00. (Hermods)

Stödundervisning varje eftermiddag. (Hermods)

Riktade företagsbesök. (Hermods)

Lagledare för Sfi införs, ansvarig för den pedagogiska uppföljningen. (Hermods)

Utveckla arbetsmetoder för att effektivt använda Lärportalen. (Lernia)

Höja den digitala kompetensen hos deltagare och personal för att effektivisera arbetet med Lärportalen. (Lernia)

Utveckla samarbetet mellan alla utbildare i Sfi och utbildare i samhälls- och arbetslivsorientering. (Lernia)

Fortsätta kompetensutveckling gällande uttalsundervisning och utveckling av muntlig färdighet hos deltagarna. (Lernia)

Skapa fungerande grupprådsmöten i varje grupp, där man kan diskutera studiesituationen i gruppen och verksamheten i stort, vilket förväntas öka deltagarnas ansvar och inflytande. (Lernia)

Vidareutveckla samarbetet med introduktionsenheten och socialtjänsten. (Lernia)

Analys och bedömning av arbetet i verksamheten

Vuxenutbildningen i Uppsala kommun uppvisar en stor bredd. Den studerande har möjlighet att kombinera arbete med studier, genom att delta i distansstudier, eller delta på heltid i mer traditionell klassrumsundervisning. Flyktingar/invandrare kan, om de har mer än 12 års utbildning från hemlandet och är inriktade mot akademiska yrken, delta i klassrumsundervisning, men hela tiden ha tillgång till ett webbaserat kursmaterial. Genom de upphandlingar som genomförts inom området gymnasial vuxenutbildning finns goda möjligheter till yrkesutbildningar som för flertalet deltagare leder till jobb. När det gäller en del av dessa utbildningar finns det möjlighet att relativt snabbt ställa om dessa mot andra yrken som efterfrågas av branschen. Den koppling som gjorts till yrkesinriktningar när det gäller introduktionsinsatser med sfi börjar redan ge resultat. Deltagare har i hög utsträckning fått praktik och genom praktikplatserna har de fått såväl inestegsjobb som fast anställning i yrken de vill arbeta med.

Drivkraften bakom den vuxenutbildning som initieras av Uppsala kommun kan sammanfattas på följande sätt: "Processen mot ökad flexibilitet i all vuxenutbildning inom nämndens ansvarsområde ska fortskrida. Uppdragstagaren ska redovisa hur verksamheten ska utvecklas mot en allt högre flexibilitet, utifrån den studerandes perspektiv. Uppdragstagaren ska utveckla organisation, pedagogik och lärmiljöer, så att studierna ges en individuell utformning, utifrån den studerandes behov och förutsättningar." Det innebär att de studerande ska, utifrån behov och förutsättningar, kunna fritt välja den studieform som passar – hela spektrat från traditionell klassrumsundervisning till studier på distans. 'Flexibilitet' och 'individualisering' är ledorden. Utbudet för 2009 uppfyller i stort denna målsättning.

”Ett aktivt rekryteringsarbete ska riktas till personer som ej har en treårig gymnasieutbildning eller har funktionshinder, i samverkan med arbetsförmedling, fackliga organisationer, arbetslivet och försäkringskassan med flera.” Detta rekryteringsarbete hanteras främst av Centrum för vuxnas lärande (CVL). Genom sin, gentemot utbildningsanordnarna, neutrala position garanteras de blivande studerande vägledning till den för dem bäst passande utbildningen. CVL arbetar också aktivt, inte minst genom sin lärcentraverksamhet, för att nå ut till de prioriterade grupperna. Studie- och yrkesvägledare finns på plats i bostadsområden där prioriterade målgrupper dominerar, vid vissa tidpunkter. CVL hanterar också, sedan 1 augusti 2008, kartläggningen av de flyktingar/invandrare som ska få sin introduktion och sfi av de tre anordnarna – Vuxenutbildningen Linné, Lernia och Hermods.

Resultat och måluppfyllelse i relation till nationella mål

I enlighet med vad som anförts ovan anser Uppsala kommun att kommunens samlade vuxenutbildning, tillsammans med CVL som en neutral serviceinstans för de blivande studerande, håller god kvalitet. Samtliga verksamheter arbetar i linje med de nationella målen. Som redovisats ovan arbetar verksamheterna även i linje med de kommunala målsättningarna. Betygsmässigt, när det gäller allmänna ämnen på gymnasial nivå, ligger Uppsala kommun på samma nivå som jämförbara städer. Genom att satsa resurser på yrkesutbildningar – i samverkan med Arbetsförmedlingen, Regionförbundet i Uppsala län och ett antal närliggande kommuner – medverkar Uppsala kommun i att förverkliga intentionerna med såväl yrkesvux som Yrkeshögskolan.

Analys och bedömning av måluppfyllelse i verksamheten som helhet

Utbildningsanordnarnas kvalitetsredovisningar avspeglar på ett bra sätt den kvalitet som respektive organisation äger. De utbildningsanordnare som startade sin verksamhet under 2009 har självklart inte samma möjligheter som de som verkat längre att redovisa en god måluppfyllelse. Överlag ligger betygsresultaten på en hög nivå och det finns även anledning att lyfta fram det stora antal deltagare som erhåller arbete efter genomförda studier. Det finns dock tendenser, vad gäller de senare, att den ekonomiska krisen skapat en minskning av antalet arbetstillfällen i Uppsala kommun.

Utbildningsanordnarna analyserar sina uppgifter på ett bättre sätt, jämfört med tidigare år, även om det fortfarande kan konstateras att förmågan att göra fullödiga analyser varierar starkt. Det står dock klart att det hos de utbildningsanordnare som bedriver ett konstruktivt kvalitetsarbete och når god måluppfyllelse återspeglas detta i arbetet med kvalitetsredovisningar. Den tidigare år konstaterade bristfälliga kopplingen mellan åren – sättet att hantera åtgärder för förbättring – har förbättrats men fortfarande finns det brister som tyder på att vissa utbildningsanordnare inte ser möjligheten att använda kvalitetsredovisningen som ett medel för att utveckla sin organisation. Detta gäller även analysen av resultaten, som i vissa fall saknas helt och ersätts med spaltande av en mängd insatser.

När det gäller stöd till studerande i behov av särskilt stöd återkommer anordnare till en lösning som innebär fler lektioner och mer lärartid. Detta område behöver analyseras djupare och fler lösningar på problematiken presenteras. Det är också knapphändigt med uppgifter om vilka faktiska effekter det stöd som idag ges verkligen får. Först när det kan beläggas med faktiska resultat är det möjligt att ta ställning till vilka insatser som behövs. Utifrån medborgarperspektivet finns det anledning att se kritiskt på de möjligheter till studier som finns utifrån perspektiven tid, rum och plats. Det måste bli möjligt för den som söker sig till

studier att hitta rätt utbildningsanordnare som kan möta individens behov och förutsättningar på detta område.

Uppsala kommun gör den bedömningen att måluppfyllelsen i verksamheten som helhet håller god kvalitet. Det finns dock stora behov av att utveckla kvalitetsarbetet, särskilt inom vissa delar av verksamheten. Bristområdena påpekades i kvalitetsredovisning för 2008 och har varit föremål för diskussion med utbildningsanordnarna. Det finns dock goda skäl att fortsätta dessa diskussioner och att genomföra nödvändiga revisioner av mall för kvalitetsredovisning och att förbättra uppföljningsarbetet.

Åtgärder för förbättring

Uppsala kommun har fattat beslut om att stor vikt ska läggas vid uppföljning och utvärdering, varvid koncentration ska läggas på resultat. Vuxenutbildningens uppföljningsarbete koncentreras till kommunens inriktningsmål och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens effektmål och uppdrag. Arbetet med att kvalitetssäkra uppföljningsarbetet ska intensifieras under 2010.

En fortlöpande dialog ska föras med utbildningsanordnarna kring kvalitetsbegreppet. Det finns anledning att formulera ett antal kvalitetskriterier som beskriver utbildningarnas önskvärda kvalitet. Utifrån dessa kriterier bör mätbara indikatorer kunna formuleras.

Det finns anledning att ännu tydligare i mallen för kvalitetsredovisning behandla kopplingen mellan det som angetts som utvecklingsområden för det kommande verksamhetsåret och det sätt på vilket detta redovisas i det påföljande årets kvalitetsredovisning. Det finns också anledning att behandla effekter av genomförda aktiviteter så att dessa analyseras och genomlyser effekterna av insatser. Utbildningsanordnarnas stödverksamhet ska belysas, med fokus på resultat av insatta åtgärder. Med utgångspunkt i resultaten ska lämpliga stödinsatser fastställas.

Uppsala kommun måste tillse att individens behov och förutsättningar möts så att studier kan bedrivas oavsett när de ska äga rum, var de ska äga rum och hur de ska bedrivas. Uppföljning måste garantera att detta följs av utbildningsanordnarna.